

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 2007 - 2013

Program Współpracy Transgranicznej

Litwa - Polska

Wersja 4
marzec 2007

SPIS TREŚCI

1 Podsumowanie programu i opis procesu programowania	4
2 Litewsko-Polski Region Przygraniczny	6
2.1 Obszar kwalifikowany	6
2.2 Opis i analiza regionu przygranicznego	7
2.2.1 Obszar i demografia	7
2.2.2 Rozwój gospodarczy, przemysł	9
2.2.3 Rozwój zasobów ludzkich	11
2.2.4 Infrastruktura i dostępność	12
2.2.5 Środowisko naturalne	13
2.2.6 Turystyka	14
2.2.7 Technologie informacyjne i komunikacyjne	15
2.3 Podsumowanie SWOT	15
2.4 Wyciągnięte wnioski i wcześniejsze doświadczenia ze współpracy	16
3 Strategia Programu	19
3.1 Ogólny cel strategiczny	19
3.2 Cele szczegółowe	19
3.3 Osie priorytetowe	20
3.4 Wytoczne wdrażania	21
3.5 Rodzaje interwencji	22
3.6 Zgodność ze strategiami wspólnotowymi i wytycznymi	23
3.6.1 Strategia Lizbońska i Strategia Goeteborska	23
3.6.2 Polityka Spójności UE na lata 2007-2013	24
3.7 Zgodność z strategiami i programami narodowymi	25
3.7.1 Długoterminowa Strategia Rozwoju dla Państwa (Litwa)	25
3.7.2 Długoterminowa Strategia Rozwoju Gospodarczego Litwy do 2015 roku	26
3.7.3 Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (Polska)	27
3.7.4 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (Litwa)	27
3.7.5 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (Polska)	28
3.7.6 Strategia Polityki Regionalnej Litwy do 2013 roku	28
3.7.7 Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013 (Polska)	29
3.7.8 Inne strategie i programy narodowe (Polska)	30
3.7.9 Programy Operacyjne w zakresie wzrostu gospodarczego i spójności na lata 2007-2013 (Litwa)	30
3.7.10. Programy Operacyjne na lata 2007-2013 (Polska)	31
3.8 Podział indykatywny na kategorie	31
3.9 Podsumowanie oceny ex-ante	35
4 Priorytety programu	36
4.1 Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i wydajności w regionie przygranicznym poprzez rozwój infrastruktury transgranicznej i współpracy biznesowej	36
4.1.1 Opis	36
4.1.2 Główne cele	36
4.1.3 Wspieranie działania	37
4.1.4 Grupy docelowe	37
4.2 Priorytet 2: Wzmocnienie spójności transgranicznej i poprawa standardów życia	38
4.2.1 Opis	38
4.2.2 Główne cele	38
4.2.3 Wspierane działania	39
4.2.4 Grupy docelowe	39
4.3 Priorytet 3: Pomoc Techniczna	40
4.3.1 Opis	40
4.3.2 Główne cele	40
4.3.3 Wspierane działania	40
4.3.4 Grupy docelowe	40
• Wskaźniki programu	41
4.4 Główne wskaźniki programu: Stopień współpracy	41
4.5 Wskaźniki dla poszczególnych priorytetów	41
5 Plan finansowy	43

6 Postanowienia wykonawcze dla programu	44
6.1 Struktury zarządzania	44
6.1.1 Instytucja Zarządzająca	44
6.1.2 Instytucja Certyfikująca	46
6.1.3 Instytucja Audytowa	47
6.1.4 Wspólny Sekretariat Techniczny	49
6.1.5 Inne organy	49
6.2 Systemy monitorowania, kontroli i oceny programu	50
6.2.1 Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący (WKMS)	50
6.2.1.1 Zadania WKMS	50
6.2.1.2 Skład i procedury	51
6.2.2 System monitorowania	52
6.2.3 Roczne i końcowe sprawozdania z realizacji	52
6.2.4 System Kontroli	53
6.2.5 Wymiana danych skomputeryzowanych	53
6.2.6 System oceny	54
6.2.7 Informacja i promocja	54
6.2.7.1 Strategia komunikacji	55
6.2.7.2 Działania informacyjne dla potencjalnych beneficjentów	55
6.2.7.3 Działania informacyjne i promocyjne skierowane do opinii publicznej	56
6.3 Płatności i przepływy finansowe	56
6.3.1 Podmiot uprawniony do przyjmowania płatności	56
6.3.2 Przepływy finansowe	56
7 Postanowienia dotyczące wdrażania działań	57
7.1 Beneficjenci	57
7.1.1 Beneficjent Wiodący	58
7.1.2 Pozostali beneficjenci	58
7.2 Cykl życiowy operacji	59
7.2.1 Przygotowanie wniosków	59
7.2.2 Ocena wniosków	60
7.2.3 Wybór operacji i kontraktowanie	60
7.2.4 Realizacja operacji	61
Aneks 1: Analiza SWOT	62
Aneks 2: Ocena Ex-ante	

1 Podsumowanie programu i opis procesu programowania

W latach 2007-2013 programy INTERREG III realizowane wewnątrz Unii Europejskiej będą wdrażane poprzez Fundusze Strukturalne przeznaczone na Cel Europejska Współpraca Terytorialna. Niniejszy Program dotyczy obszaru przygranicznego pomiędzy Litwą i Polską. W niniejszym dokumencie nazywa się on Programem Operacyjnym (PO) Współpracy Transgranicznej (CBC).

Podstawy prawne dla Programów Operacyjnych na lata 2007–2013 są następujące:

- Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006r., str. 25-78) (Rozporządzenie ogólne);
- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006r., str.1) (Rozporządzenie EFRR);
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006r., str.12);
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94 (Dz. Urz. UE L 210 z);
- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (Dz. Urz. UE L 210 z) (Rozporządzenie o EUWT).

Na podstawie artykułu 6 Rozporządzenia EFRR, EFRR skupia swoją pomoc na “rozwoju transgranicznej działalności o wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym poprzez wspólne strategie na rzecz zrównoważonego rozwoju terytorialnego, a przede wszystkim poprzez:

- a) wspieranie przedsiębiorczości, w szczególności rozwoju MŚP, turystyki, kultury oraz handlu transgranicznego;
- b) wspieranie i poprawę wspólnej ochrony zasobów naturalnych i kulturowych i wspólnego zarządzania nimi, jak również zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym ;
- c) wspieranie powiązań pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi ;
- d) zmniejszanie izolacji poprzez poprawę dostępu do usług i sieci transportowych, informacyjnych i komunikacyjnych, a także transgranicznych systemów i urzędzeń dostaw wody i energii oraz zagospodarowania odpadów ;
- e) rozwój współpracy, zdolności oraz wspólnego wykorzystywania infrastruktury, w szczególności w sektorach takich jak ochrona zdrowia, kultura, turystyka i edukacja.

Ponadto EFRR może przyczyniać się do propagowania współpracy prawnej i administracyjnej, integracji transgranicznych rynków pracy, lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia, równości płci i równości szans, szkoleń i integracji społecznej, a także do wspólnego wykorzystywania zasobów ludzkich i infrastruktury na potrzeby B+R”

Program Operacyjny odnosi się do tej części Rozporządzenia EFRR w rozdziale 3. „Strategia Programu”; cele Programu i rodzaje interwencji odzwierciedlają wymagania dla działań transgranicznych określone w Rozporządzeniu EFRR.

Artykuł 12 Rozporządzenia EFRR przedstawia wymagania dotyczące zawartości Programu Operacyjnego dla Europejskiej Współpracy Terytorialnej. W skrócie zawiera on:

1. analizę sytuacji na obszarze współpracy;
2. wykaz kwalifikowanych obszarów w tym obszary elastyczności;
3. uzasadnienie wyboru priorytetów;
4. informacje o osiach priorytetowych i ich celach szczegółowych;
5. indykatorywny podział środków finansowych;
6. jednolity plan finansowy obejmujący podział środków na każdy rok i określający kwoty dla każdej osi priorytetowej;
7. informacje dotyczące komplementarności z innymi inicjatywami (działaniami) wspólnotowymi;
8. przepisy wykonawcze;
9. indykatorywny wykaz dużych projektów .

Artykuł 32 Rozporządzenia ogólnego określa, że “każdy program operacyjny jest opracowywany przez państwo członkowskie lub jakikolwiek inny organ wyznaczony przez państwo członkowskie ...”. Przygotowanie tego Programu Operacyjnego było wspólnym procesem konsultacyjnym pomiędzy litewskimi i polskimi partnerami w Programie. Głównymi organami koordynującymi było litewskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z jednej strony i polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego z drugiej strony.

Wspólna Grupa Robocza składająca się z przedstawicieli Litwy, Polski i Komisji Europejskiej została utworzona w połowie 2006 roku, by przygotować a następnie zatwierdzić Program Operacyjny przed przedstawieniem go do zatwierdzenia przez Komisję Europejską. Jest to najważniejszy kanał wymiany informacji i opinii oraz podejmowania decyzji dotyczących zawartości Programu Operacyjnego. Grupa Robocza spotykała się regularnie:

- 28 lipca 2006 roku Mrągowo, Polska. Odbyło się pierwsze spotkanie Wspólnej Grupy Roboczej. Omówiono procedury i harmonogram opracowywania Programu Operacyjnego oraz główne zasady Programu Operacyjnego.
- 14 września 2006 roku, Vištytis, Litwa. Drugie spotkanie Wspólnej Grupy Roboczej - omówienie obszarów kwalifikowanych i obszarów elastyczności w ramach Programu, analizy sytuacji i stopnia współfinansowania projektów. Ustalono, że litewskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zapewni przygotowanie i ocenę ex ante Programu Operacyjnego.
- 21 listopada 2006 Warszawa, Polska. Trzecie spotkanie Wspólnej Grupy Roboczej - zaprezentowano i omówiono pierwszy projekt Programu Operacyjnego, a także priorytety i procedurę przygotowania prognozy oddziaływania na środowisko (SEA) w ramach programu. Ustalono schemat funkcjonowania Funduszu Małych Projektów.
- 13 lutego 2007 roku, Wilno, Litwa. Czwarte spotkanie Wspólnej Grupy Roboczej - zaprezentowano i omówiono uaktualnioną wersję PO i raportu SEA.

Po przeprowadzeniu wielu dyskusji i wprowadzeniu poprawek Wspólna Grupa Robocza zatwierdziła Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej między Litwą i Polską na lata 2007-2013 w dniu xxx i został on formalnie przekazany Komisji Europejskiej w dniu xxx.

2 Litewsko-Polski Region Przygraniczny

2.1 Obszar kwalifikowany

Obszary kwalifikowalne do uczestnictwa w Programie po polskiej stronie to następujące regiony na poziomie NUTS III:

- Podregion Białostocko-Suwalski (11 powiatów);
- Podregion Ełcki (6 powiatów);
- Podregion Łomżyński jako region przylegający (6 powiatów);
- Podregion Olsztyński jako region przylegający (7 powiatów).

Po stronie litewskiej w Programie będą uczestniczyć 2 obwody i dwa obszary przylegające:

- Obwód Mariampolski (5 powiatów);
- Obwód Olicki (5 powiatów);
- Obwód Tauroski jako region przylegający (4 powiatów);
- Obwód Kowieński jako region przylegający (8 powiatów);
- Obwód Wileński jako region przylegający (7 powiatów – dla celów niniejszego Programu Miasto Wilno nie jest włączone jako jeden z powiatów kwalifikowanych).

Zgodnie z zasadą opisaną w Artykule 21 punkt 1 Rozporządzenia EFRR, całkowite wydatki poniesione przy realizacji projektów w obszarach przylegających do obszarów kwalifikowanych nie mogą przekroczyć 20% całkowitych wydatków w Programie.

Podregion Olsztyński jest włączony do obszaru kwalifikowanego jako region przylegający z uwagi na fakt, iż polskie województwo warmińsko-mazurskie podpisało w 2005 r. porozumienie o współpracy z litewskim Obwodem Tauroskim; uczestnictwo w Programie CBC powinno przyczynić się do dalszego wzmocnienia więzi współpracy pomiędzy tymi regionami, w szczególności poprzez wdrażanie projektów opartych na zasadzie „ludzie dla ludzi”. Dodatkowo Uniwersytet Olsztyński posiada wiele bilateralnych porozumień o współpracy z partnerami litewskimi, natomiast pozostałe instytucje szkolnictwa wyższego z Podregionu Olsztyńskiego posiadają wysoki potencjał do realizacji działań i projektów o charakterze edukacyjnym z właściwymi instytucjami z Litwy.

Będący częścią województwa podlaskiego, Podregion Łomżyński zawarł porozumienie o współpracy z Obwodem Kowieńskim; zakłada się, że powinien aktywnie uczestniczyć w generowaniu miękkich projektów, zwłaszcza nawiązujących do projektów typu „ludzie dla ludzi”, wspierając dziedzictwo kulturowe i inne działania o charakterze „miękkim”.

Biorąc pod uwagę fakt, iż Obwód Wileński jest członkiem Euroregionu Niemen, jego włączenie do obszaru kwalifikowanego Programu jako regionu przylegającego powinno przyczynić się do wzrostu liczby projektów przedkładanych przez Euroregion. Powiat Salčininkai w Obwodzie Wileńskim posiada 18 porozumień o współpracy w zakresie kultury i turystyki z polskimi regionami przygranicznymi. Większość z tych porozumień trwa od ponad 10 lat, a uczestnictwo w Programie umożliwi rozszerzanie nowych dziedzin współpracy oraz pozwoli wdrażać bardziej zróżnicowane projekty „miękkie”. Ponadto, należy podkreślić długotrwałe więzi kulturowo-historyczne z Wilnem.

Mapa 1 – Obszary objęte Programem
kolejna wersja PO będzie zawierać uaktualnioną mapę

2.2 Opis i analiza regionu przygranicznego

Polsko-litewski region współpracy przygranicznej składa się z regionów w północno-wschodniej Polsce i południowo-zachodniej Litwie. Cały ten obszar ma takie same cechy geofizyczne, klimat sprzyjający rolnictwu i turystyce oraz ważnej działalności gospodarczej jaką jest ruch tranzytowy. Obszar ten sprzyja współpracy między narodami mającymi stosunkowo małe mniejszości etniczne po drugiej stronie granicy. Obszary połączone w tym regionie przygranicznym mają wspólne korzenie historyczne i kulturowe, chociaż w niektórych kwestiach pozostają istotne różnice. Długość granicy to 104 km.

W poniższych rozdziałach podjęto próbę opisanie regionu przygranicznego jako pojedynczego obszaru. Jednak z uwagi na fakt, iż litewskie i polskie krajowe urzędy statystyczne nie zawsze zbierają dane dotyczące identycznych wskaźników, tam gdzie dostępne były odmienne wskaźniki, w wybranych częściach analizy przedstawiono informacje na temat poszczególnych regionów i/lub obwodów.

2.2.1 Obszar i demografia

Sytuacja demograficzna została przedstawiona w Tabeli 1. Prawie 3,6 miliona mieszkańców obszaru o powierzchni 68,583 km² dzieli się prawie po równo pomiędzy obszary wiejskie i miejskie, trochę wyższy współczynnik zaobserwowano w Obwodzie Olickim i Podregionach Białostocko-Suwalskim i Olsztyńskim, a szczególnie w Obwodzie Kowieńskim.

Gęstość zaludnienia sięgająca 52 mieszkańców na 1 km² jest w części spowodowana przez obszary rolne, co powoduje to, że region jest atrakcyjny pod względem inwestycyjnym z

uwagi na wiele otwartych przestrzeni do zabudowania, a także pod względem turystycznym. Więcej informacji na ten temat zostało zawartych w kolejnych punktach analizy.

Tabela 1: Obszar i zaludnienie - 2005

Region	Obszar w km ²	Zaludnienie	Gęstość zaludnienia w mieszkańcach /km ²	Obszary miejskie (%)	Obszary wiejskie (%)
Obwód Olicki	5.425	183.873	33,7	58,7	41,3
Obwód Mariampolski	4.463	180.794	41,5	49,3	50,7
Obwód Tauroski	4.411	129.978	29,8	40,8	59,2
Obwód Kowieński	8.089	685.766	84,8	72	28
Obwód Wileński *	9.330	295.494	31,7	32,7	62,8
Podregion Białostocko-Suwalski	14 .871	892.000	59,9	63,4	36,6
Podregion Ełcki	5.316	310.400	58,7	57,8	42,2
Podregion Łomżyński	6.346	284.302	44,8	47,1	52,9
Podregion Olsztyński	10.332	612.078	59	62,2	37,8
RAZEM	68.583	3.574.685	52	59.1	40.9

Źródła: Polski Rocznik Statystyczny, Litewski Departament Statystyczny.
* nie zawiera Miasta Wilno

Obszar przygraniczny obejmuje dziewięć głównych obszarów miejskich: Białystok (300.000 mieszkańców), Suwałki (69.000), Łomża (64.000), Ełk (56.000), Olsztyn (xxx), Mariampol (48.700), Olita (77.300), Taurogi (52.700) i Kowno (364.000). Stąd, całkowita liczba mieszkańców obszarów miejskich, łącznie z obszarami przylegającymi, wynosi około 1.031.700.

Według spisu powszechnego przeprowadzonego w 2001 roku, w rejonie przygranicznym na Litwie mieszka 119.732 Polaków, z czego najwięcej w Obwodzie Wileńskim – 111.566 (z wyłączeniem Miasta Wilna). Populacja Litwinów mieszkających w województwie podlaskim to 5 156 osób, co stanowi 0,42 % ogółu populacji.

Sytuacja demograficzna w regionie przygranicznym przedstawiona w Tabeli 2 odzwierciedla zmiany ogólne, które zaszły w ciągu ostatnich pięciu lat na poziomie krajowym na Litwie i w Polsce: odsetek dzieci i nastolatków spadł gwałtownie we wszystkich regionach, zwiększa się odsetek osób w wieku produkcyjnym i zmniejsza się odsetek emerytów.

Tabela 2: Sytuacja demograficzna

Region	2001			2005		
	Wiek przedprodukcyjny (0-15) (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)	Wiek przedprodukcyjny (0-15) (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
Obwód Olicki	21.8	55.8	22.4	19.0	59.2	21.8
Obwód Mariampolski	23.6	54.4	22.0	21.4	60.2	18.4
Obwód Tauroski	22.2	56.5	21.3	21.5	59.1	19.4

Obwód Kowieński	20	59.8	20.2	18.2	61.9	19.9
Obwód Wileński *	21.5	56	22.5	18.6	60.7	20.7
Podregion Białostocko-Suwalski	24	58.9	16.4	18.4	67	14.6
Podregion Ełcki	27.5	59.5	13.0	23.2	63.1	13.7
Podregion Łomżyński	26.9	58	15	21	65.5	13.5
Podregion Olsztyński	24.9	62.2	13.9	21	65.3	13.7

Źródła: Polski Rocznik Statystyczny, Litewski Departament Statystyczny.
*nie zawiera Miasta Wilno

2.2.2 Rozwój gospodarczy, przemysł

W regionie przygranicznym prowadzona jest zróżnicowana działalność gospodarcza w dziedzinach, które zostały opisane poniżej w sposób szczegółowy dla kraju oraz obwodu/podregionu i przedstawione w Tabeli 3. Obszary wiejskie rejonu przygranicznego są w większości obszarami rolnymi (głównie mleczarstwo oraz produkcja i przetwórstwo mięsa). Jednakże, zaobserwowano dynamiczny wzrost sektora usług, będącego głównym źródłem miejsc pracy w tym rejonie, oraz spadek udziału sektora rolnego.

Gospodarka regionu przygranicznego ma charakter wielofunkcyjny, tj. większość ośrodków miejskich ma bardzo dobrze rozwinięty przemysł usługowy i produkcyjny, na pozostałych obszarach - przemysł rolny. Dokonano postępów w systemach zapewnienia jakości i produkcji. Jednak struktura gospodarcza rejonu nadal potrzebuje transformacji, zarówno sektor rolny jak i przemysłowy potrzebują inwestycji w ich restrukturyzację i modernizację, w szczególności należy zwiększyć funkcję usług. Siła robocza jest stosunkowo tania w porównaniu ze starszymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

Rolnictwo - Obwód Mariampolski jest najbardziej rolniczy ze wszystkich obwodów litewskich, a dominuje w nim uprawa buraka cukrowego. Ponadto w sektorze rolnym regionu przygranicznego dominuje mleczarstwo oraz produkcja mięsa. Myślistwo, leśnictwo i rybołówstwo także stanowią dużą część przygranicznego agrobiznesu.

Przemysł - Przemysł i produkcja w regionie przygranicznym obejmuje szeroki zakres sektorów, w tym: budownictwo, przemysł tekstylny, składanie mebli, produkcję lodówek, produkcję i przetwórstwo żywności i napojów, zakłady chemiczne.

Usługi - prawie wszystkie rodzaje działalności gospodarczej należą do sektora usług: turystyka i rekreacja, usługi wyspecjalizowanie, jak sanatoria, agroturystyka i ekoturystyka, turystyka związana z dziedzictwem narodowym i zabytkami kultury.

Liczba MŚP zajmujących się działalnością innowacyjną jest wyraźnie niska, dlatego potrzebne jest dalsze rozwijanie IT w przedsiębiorstwach. Bardzo słabe są powiązania pomiędzy przedsiębiorstwami i instytucjami badawczo-rozwojowymi zajmującymi się opracowywaniem nowych produktów i usług, tak samo jak słaba jest reakcja niektórych firm na bardziej konkurencyjny rynek. Jednakże Regionalny Park Technologiczny i Naukowy w Mariampolu, utworzony w 2005 roku, powinien wpłynąć na zwiększenie współpracy pomiędzy firmami a instytucjami badawczo-wdrożeniowymi.

W rejonie przygranicznym, a szczególnie w województwie podlaskim oraz warmińsko-mazurskim, liczba MŚP jest marginalna w porównaniu z innym rejonami Polski. Główną barierą w rozwoju MŚP na całym obszarze przygranicznym jest brak funduszy i kapitałów zewnętrznych, a także bariery rynkowe: niski popyt na rynku krajowym i międzynarodowym, niska konkurencyjność i bariery związane z kapitałem ludzkim. Struktura gospodarcza

obszaru przygranicznego, a także fakt, że niektóre obszary są stosunkowo mało atrakcyjne dla inwestorów pozwalają stwierdzić, że tworzenie nowych miejsc pracy może być trudne.

Tabela 3: Zatrudnienie w głównych sektorach, w tysiącach.

	2002	2005
<i>Rolnictwo</i>		
Obwód Olicki	11.1	10.6
Obwód Mariampolski	27.2	22.9
Obwód Tauroski	26.7	25.2
Obwód Kowieński	35.6	33.3
Obwód Wileński *	-	-
Podregion Białostocko-Suwalski	90.2	90.3
Podregion Ełcki	15.9	15.9
Podregion Łomżyński	47.9	48.7
Podregion Olsztyński	24.7	24.3
<i>Przemysł</i>		
Obwód Olicki	20.2	16.3
Obwód Mariampolski	14.8	12.3
Obwód Tauroski	6.3	7.7
Obwód Kowieński	63.7	60.5
Obwód Wileński *	-	-
Podregion Białostocko-Suwalski	45.7	46.6
Podregion Ełcki	13.7	15.4
Podregion Łomżyński	12.1	12.1
Podregion Olsztyński	40.5	42.5
<i>Usługi</i>		
Obwód Olicki	31.6	40.3
Obwód Mariampolski	32.6	33.9
Obwód Tauroski	19.3	20.1
Obwód Kowieński	168.6	165.7
Obwód Wileński *	-	-
Podregion Białostocko-Suwalski	101.9	93.9
Podregion Ełcki	23.2	25.8
Podregion Łomżyński	24.6	22.6
Podregion Olsztyński	77.3	79.4

Źródła: Polski Rocznik Statystyczny, Litewski Departament Statystyczny.

* nie zawiera Miasta Wilno

Poziom bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w regionie współpracy transgranicznej jest bardzo niski, zwłaszcza na obszarach rolnych o niskim wskaźniku zaludnienia. Większość z nich jest skoncentrowana albo w regionach położonych w bliskim sąsiedztwie litewskiej stolicy, albo portów polskich.

Poziom BIZ na mieszkańca w obwodach litewskich jest o wiele niższy od średniej dla całej Litwy wynoszącej 2.034 euro. Bliski średniej jest jedynie Obwód Kowieński, w którym BIZ w 2005 r. zanotowano na poziomie 1099 euro. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne zwiększyły się znacznie od 2001 roku w Obwodach Olickim i Kowieńskim, przykładowo z 227 euro w 2001 r. do 635 w 2005 r. w Obwodzie Olickim; jednakże Obwody Mariampolski i

Tauroska, pomimo nieznacznego wzrostu, pozostają w tyle z BIZ odpowiednio na poziomie 42 euro i 60 euro dla tego samego okresu w Obwodzie Tauroskim. W Obwodzie Wileńskim, włączając Miasto Wilno, poziom BIZ kształtuje się powyżej 13.576 euro, jednak większość z nich jest skoncentrowana w stolicy, tj. poza obszarem kwalifikowanym; do powiatów regionalnych Obwodu Wileńskiego trafia zdecydowanie mniej inwestycji.

W 2005 roku BIZ w Polsce wyniosły 7,7 mld dolarów. Powyższa wartość lokuje Polskę na pozycji regionalnego lidera w Europie Środkowo-Wschodniej. Jednakże, tak jak na Litwie, na obszarze całego kraju występują duże dysproporcje międzyregionalne. Atrakcyjność inwestycyjna polskiego regionu przygranicznego (województwo podlaskie i warmińsko-mazurskie) jest bardzo niska w porównaniu z innymi polskimi województwami. Na podstawie danych Gdańskiego Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, w roku 2006 województwo podlaskie zostało uznane przez zagranicznych inwestorów za najmniej atrakcyjny region Polski. Udział inwestycji zagranicznych w województwie podlaskim jest bardzo niski, co roku nie przekracza 0,5% wartości polskich inwestycji zagranicznych.

PKB per capita w regionach przygranicznych kształtuje się poniżej średniej krajowej (z wyjątkiem Obwodu Kowieńskiego), a także poniżej średniej unijnej. Pomimo faktu, że wartość PKB co roku nieznacznie wzrasta, jego poziom nadal lokuje się daleko za średnimi wartościami krajowymi i w rzeczywistości jego współczynnik ulega obniżeniu, co ilustruje Tabela 4.

Tabela 4: PKB per capita

Region	w tys. euro		Porównanie ze średnią krajową (%)	
	2001	2004	2001	2004
Obwód Olicki	3.246	3.739	80.2	71.1
Obwód Mariampolski	2.725	3.420	67.7	65.1
Obwód Tauroska	2.464	2.899	60.8	55.0
Obwód Kowieński	3.968	5.040	97.9	95.7
Obwód Wileński *	-	-	-	-
Podregion Białostocko-Suwalski	3.652	4.224	73.4	70
Podregion Łomżyński	1.124	1.211	22.6	20
Podregion Ełcki	3.158	3.902	63.5	64.6
Podregion Olsztyński	4.351	5.307	85.4	87.8

Źródła: Polski Rocznik Statystyczny, Litewski Departament Statystyczny.

* nie zawiera Miasta Wilno

Dane zaznaczone na czerwono zostaną ponownie sprawdzone.

2.2.3 Rozwój zasobów ludzkich

Populację obszaru przygranicznego można opisać jako wykształconą, stosunkowo młodą i czytelną. Jest to stosunkowo wykwalifikowana i wykształcona siła robocza, posiadająca doświadczenie w różnych rodzajach przemysłu, MŚP i działalności rolniczej. Dane liczbowe odnoszące się do pracujących mężczyzn i kobiet są porównywalne. Na analizowanym obszarze znajduje się kilka szkół wyższych, instytucji kształcenia zawodowego i innych instytucji oświatowych. Należy jednak dokonać dalszej reorganizacji programów szkół średnich, bowiem brak jest programów szkolnictwa wyspecjalizowanego, na które jest zapotrzebowanie. Dalszego rozwoju wymagają kształcenie ustawiczne, systemy podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowywania się. Ponadto, niski jest udział populacji w szkolnictwie wyższym. Znaczna siła robocza obszaru przygranicznego jest stosunkowo

tania, co oznacza także niski poziom dochodów gospodarstw domowych. Potrzebne są nowe miejsca pracy dla zmarginalizowanych grup społecznych oraz przekwalifikowywanie się siły roboczej, będące odpowiedzią na zmieniające się zapotrzebowanie na rynku pracy.

Analiza sytuacji na rynku pracy wskazuje, że statystyki po obydwu stronach granicy znacznie się różnią.

Na Litwie stopa bezrobocia znacznie spadła w ostatnich latach. Proces ten dotyczył całego kraju. Faktycznie stopa bezrobocia w Olicie wynosząca 8,2% jest zbliżona do średniej dla Litwy sięgającej 8,3%, natomiast w Obwodzie Mariampolskim jest znacznie niższa i wynosi 3,0%. Jednakże główną przyczyną takiej zmiany nie jest wzrost miejsc pracy, lecz większa emigracja do lepiej prosperujących krajów Unii Europejskiej.

Natomiast w polskich regionach przygranicznych bezrobocie jest uznawane za jeden z najpoważniejszych problemów społecznych. Wiele regionów obszaru kwalifikowalnego charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia, w niektórych przypadkach znacznie wyższą niż średnia krajowa. Według danych z 2005 roku średnia stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 17,6%. Jedynie podregion białostocko-suwalski, wśród wszystkich polskich regionów przygranicznych, charakteryzował się stopą bezrobocia niższą niż średnia krajowa. Najgorszą sytuację zanotowano w podregionie ełckim, gdzie oficjalna stopa bezrobocia sięgała 33,3%. Pomimo wzrostu PKB stopa bezrobocia pozostawała bardzo wysoka przez ostatnich kilka lat, a w podregionie łomżyńskim nawet się podwoiła.

Tabela 5: Bezrobocie

Region	Bezrobotni w tysiącach		Stopa bezrobocia (%)	
	2001	2005	2001	2005
Obwód Olicki	14.0	7.6	22.6	8.2
Obwód Mariampolski	15.6	5.8	18.5	3.0
Obwód Tauroski	10.8	5.5	16.4	6.0
Obwód Kowieński	33.8	15.0	17.8	8.9
Obwód Wileński *	22.2	7.8	-	-
Podregion Białostocko-Suwalski	60.4	52.7	14.8	14.6
Podregion Łomżyński	25.6	23.4	8.2	17.8
Podregion Ełcki	40.8	35.3	34.1	33.3
Podregion Olsztyński	68.4	58.7	25.6	24.2

Źródła: Polski Rocznik Statystyczny, Litewski Departament Statystyczny.

* nie zawiera Miasta Wilno

2.2.4 Infrastruktura i dostępność

Obszar przygraniczny charakteryzuje się zróżnicowanym poziomem rozwoju infrastruktury. W zależności od ilości inwestycji w danym regionie można znaleźć drogi złej, bądź wyjątkowo dobrej jakości. Obszar znajduje się na terenie kilku korytarzy międzynarodowych: I i IX (Via Baltica, Via Hanseatica). Jednak z uwagi na niewystarczającą sieć połączeń komunikacyjnych oraz bardzo zły stan techniczny niektórych dróg, w obszarze przygranicznym występują problemy komunikacyjne.

Chociaż stan Infrastruktury drogowej w Polsce i na Litwie znacznie się poprawił w ciągu ostatnich 5 lat, obszar przygraniczny nadal potrzebuje poważnych inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną, w tym w autostrady. Niektóre drogi nie spełniają wymogów dotyczących nośności i przepustowości. Ponadto, wyraźnej poprawy wymaga sytuacja na drogach

lokalnych, wiele z nich nie jest brukowanych. Na Litwie najbardziej rozbudowane są drogi regionalne.

Infrastruktura drogowa nie jest wystarczająco rozbudowana do efektywnego prowadzenia współpracy transgranicznej, a z wyjątkiem skrzyżowania w powiecie Łazdijai (Łódzkie) (Obwód Olicki) – ilość przejść dla pieszych nie jest wystarczająca. Polska i Litwa mają dwa drogowe i jedno kolejowe przejścia graniczne na obszarze kwalifikowanym objętym Programem. W 2006 roku zostało otwarte nowe przejście drogowe w Berżnikach, które funkcjonuje sezonowo.

Potencjalne wykorzystanie trakcji kolejowych na analizowanym obszarze jest wysokie, ale nie są one wykorzystywane w wystarczającym stopniu. Brak jest standardowych europejskich torów/ skrajni od granicy do skrzyżowania z I i IX korytarzem kolejowym, co jest reliktem czasów sowieckich. Stara infrastruktura kolejowa stanowi ograniczenie dla możliwości osiągania prędkości przez pociągi, a także zniechęca potencjalnych pasażerów do podróży koleją z uwagi na długość podróży i czas oczekiwania na granicy ze względu na zmianę szerokości torów.

Rozwój infrastruktury jest często powstrzymywany przez brak planów ogólnych dla niektórych powiatów w obszarze przygranicznym.

2.2.5 Środowisko naturalne

Cechy krajobrazowe regionu przygranicznego są stosunkowo podobne i obejmują duże obszary zalesione, na których znajduje się wiele rzek i jezior. Jest to głównie obszar pagórkowaty z terenami bagnistymi, niektóre obszary są bardziej suche dzięki lasom iglastym i bardziej piaszczystej glebie. Rzeki Niemen, Szeszupa, Jura, Narew, Biebrza, Pisa i Ełk przepływają przez obszar przygraniczny, wraz z wieloma mniejszymi rzekami i potokami. Obszar ten obejmuje wyjątkowe Pojezierze Mazurskie, Pojezierze Suwalsko-Augustowskie, jeziora Zuvintas i Vistytis oraz wiele innych.

Obszar przygraniczny obejmuje (XXX) Parków Narodowych, (XXX) Parków Regionalnych, 2 Narodowe Ścisłe Rezerwy Przyrody oraz wiele chronionych obszarów krajobrazowych, które zostały utworzone celem badania i ochrony krajobrazowej z uwagi na ich naukowe i historyczne uwarunkowania. Na niektórych z tych obszarów obowiązuje zakaz prowadzenia działalności gospodarczej. Obszar przygraniczny zawiera wiele obszarów z programu NATURA 2000.

Jednakże, działania na tych obszarach chronionych nie są bezpośrednio związane z programami i konwencjami międzynarodowymi, jak również wspólnotowymi i krajowymi aktami prawnymi; środowisko, dziedzictwo naturalne i bioróżnorodność nie są wystarczająco chronione. Ponadto, brak jest wystarczających warunków dla rozwoju badań i monitoringu środowiskowego.

Polski obszar przygraniczny został zakwalifikowany jako część obszaru nazwanego "Zielonymi płucami Europy" i w rzeczywistości obejmuje prawnie chronione obszary, które (w 2004 roku) stanowiły 32,5% całkowitej powierzchni Polski (ponad 10 milionów ha).

Chociaż stan środowiska naturalnego poprawił się w ciągu ostatnich lat, a poziom emisji i ich ilości systematycznie maleją, nadal pozostaje wiele do zrobienia w obszarze ochrony środowiska naturalnego. Przede wszystkim nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska naturalnego nadal nie są zadowalające. Ponadto należy podjąć wiele innych działań, aby poprawić jakość środowiska naturalnego w obszarze przygranicznym, na przykład poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń czy wdrażanie nowych czystszych technologii w przemyśle.

2.2.6 Turystyka

Turystyka jest atrakcyjnym obszarem rozwoju w rejonie przygranicznym, jako że istnieje wiele możliwości wykorzystania istniejących zasobów naturalnych - rzek i jezior dla turystyki wodnej, lasów i gospodarstw rolnych dla eko- i agroturystyki. Jednakże potrzebne są dalsze inwestycje w infrastrukturę turystyczną, rozpowszechnianie wysokiej jakości informacji i przede wszystkim szkolenia usługodawców. Informacje zawarte w Tabeli 6 wskazują, że liczba noclegów spędzonych w miejscach noclegowych znacznie wzrosła na całym obszarze przygranicznym w latach 2001 i 2005.

Po stronie litewskiej szczególnie interesującym miastem są Druskienniki (Druskininkai) w Obwodzie Olickim, które od wielu lat słynie ze swoich sanatoriów i stało się już główną atrakcją ruchu turystycznego. Wielu właścicieli sanatoriów remontuje istniejące obiekty turystyczne, jednakże większość pozostaje nadal przestarzała i potrzebuje inwestycji, aby poprawić jakość usług i informacji o ich dostępności. Pod koniec 2006 roku w Druskiennikach zostanie otwarty park wodny postrzegany jako jedna z głównych atrakcji turystycznych podczas wakacji rodzinnych i grupowych (weekendy i poza sezonem). Birsztany w Obwodzie Kowieńskim także mają status uzdrowiska, choć nie tak nowoczesnego lub rozwiniętego jak Druskienniki, zatem potrzebne są inwestycje, aby osiągnęły one poziom dorównujący standardom krajowym i europejskim.

Dodatkowo, miasta Trakai – z jego wyspiarskim zamkiem – oraz Kernave są zlokalizowane w Obwodzie Wileńskim; miasta będące stolicami Litwy w różnych (odległych) czasach i jednymi z najbardziej popularnych atrakcji turystycznych Miasta Wilna. Część archeologiczna Kernave znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO. W mieście Elektrenai znajduje się pole golfowe spełniające standardy międzynarodowe.

Polska część obszaru przygranicznego jest szczególnie atrakcyjna dla turystów zainteresowanych przyrodą, gdyż dużą jej część zajmują obszerne tereny zalesione. Szczególnie ważną zauważenia jest Puszcza Białowieska, najstarszy polski park narodowy. Jest pozostałością ostatnich na niżu Europy lasów naturalnych o charakterze pierwotnym w strefie lasów liściastych i mieszanych. Ponadto Biebrzański Park Narodowy zajmuje jeden z największych obszarów bagiennych w Europie Środkowej. Dużą atrakcją jest także Kanał Augustowski o długości 101 km, zbudowany w pierwszej połowie XIX wieku, łączący zlewiska Wisły i Niemna z sąsiadującymi jeziorami, dzięki czemu stanowi atrakcyjny wodny szlak komunikacyjny. Ponadto organizowane są spływy różnymi szlakami, z których najpopularniejszy jest "Szlak papieski".

Tabela 6: Baza noclegowa w 2005

Region	Obiekty noclegowe	Liczba turystów objętych noclegami	Liczba noclegów w 2001	Liczba noclegów w 2005
Obwód Olicki	47	134.800	632.900	902.000
Obwód Mariampolski	13	21.100	19.700	46.800
Obwód Tauroski	14	7.700	3.400	16.300
Obwód Kowieński	73	122.400	292.900	356.500
Obwód Wileński *	35	42.800	17.100	105.100
Podregion Białostocko-Suwalski	149	350.700	315.000	687.000
Podregion Łomżyński	26	45.500	53.000	110.000
Podregion Ełcki*	85	118.400	275.743	475.000

Podregion Olsztyński	167	485.633	1.274.244	1.149.311
----------------------	-----	---------	-----------	-----------

Źródła: Polski Rocznik Statystyczny, Litewski Departament Statystyczny.
nie zawiera Miasta Wilno

2.2.7 Technologie informacyjne i komunikacyjne

W państwach uczestniczących w programie CBC poziom korzystania z Internetu jest wysoki - 30% populacji litewskiej i 29% populacji polskiej regularnie korzysta z Internetu. Jednak liczby te są bardzo zróżnicowane wewnątrz tych państw i niektóre z obszarów kwalifikowanych znajdują się znacznie poniżej średniej krajowej, szczególnie na wiejskich obszarach.

Dlatego potrzebne jest dalsze zwiększenie wykorzystywania technologii ICT w domu, pracy, a w szczególności w szkołach i instytucjach oświatowych. Może to spowodować większą konkurencyjność lokalnych MŚP, rozwój nauki przez Internet i możliwości pracy w domu dla osób niepełnosprawnych, pracujących matek i emerytów.

2.3 Podsumowanie SWOT

Widać wyraźnie, że w pomimo pewnych różnic w obszarze przygranicznym są wspólne mocne strony, które należy wykorzystać i słabości, jakie należy pokonać, wspólne szanse do wykorzystania i wspólne zagrożenia, z jakimi należy sobie poradzić. Poniższe podsumowanie analizy SWOT (pełna wersja znajduje się w Załączniku) stanowi przegląd wspólnych cech, które zostaną omówione w Rozdziale 4 dotyczącym priorytetów.

<p>MOCE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Istniejąca aktywna sieć współpracy, szczególnie pomiędzy członkami Euroregionu i powiatami - Podobnie wykształceni, stosunkowo młodzi mieszkańcy - Region rolniczy, na którym znajdują się również różne rodzaje przemysłu i działalności usługowej - Czyste środowisko, zasoby naturalne i jakość krajobrazu 	<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój gospodarki przyjaznej dla środowiska naturalnego (MŚP przyjaznych dla środowiska naturalnego) - Rozwój ekoturystyki (agroturystyka, turystyka rowerowa, wodna, piesza) - Rozwój sieci logistycznych/ pomocniczych
<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająco rozwinięta współpraca instytucji badawczo-rozwojowych z firmami prywatnymi i sektorem publicznym - Niewystarczające wykorzystanie potencjału kolejowego, stara infrastruktura kolejowa, brak europejskiego rozstawu torów - Niewystarczająca liczba przejść granicznych dla turystów 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emigracja młodszych ludzi, odpływ zasobów intelektualnych - Rosnące różnice ekonomiczne pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi - Rosnące problemy społeczne, wykluczenie społeczne

2.4 Wyciągnięte wnioski i wcześniejsze doświadczenia ze współpracy

Polsko-litewski region CBC może pochwalić się sukcesami w długoletniej współpracy, na doświadczeniach tej współpracy bazowano przy opracowywaniu niniejszego dokumentu. Wdrażanie działań transgranicznych w regionie rozpoczęło się głównie w 1994 roku, po tym jak Rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 1628/94 rozpoczęto Program Współpracy Przygranicznej PHARE. Litwa i Polska uczestniczyły w programie CBC od samego początku. Od roku 1994 roku do chwili obecnej program wdrażano za pomocą różnych instrumentów: narodowych programów współpracy przygranicznej, Programu Małych Projektów, a następnie Funduszu Małych Projektów PHARE, programu CREDO, programów ECOS-OUVERTURE, PHARE/TACIS oraz PHARE/INTERREG. W ramach ww. programów wdrażano projekty skierowane na rozwój turystyki, rozwój gospodarczy i społeczny, a także modernizację infrastruktury przygranicznej, transportowej i środowiskowej.

Jednym z głównych kanałów współpracy jest Euroregion Nemunas/Niemen/Neman. Umowa trójstronna ustanawiająca Euroregion została podpisana przez przedstawicieli Litwy, Polski i Białorusi w czerwcu 1997 roku. Zasięg terytorialny Euroregionu Niemen jest następujący:

- 1) Polska: podregiony białostocko-suwański, etcki i łomżyński (podregion łomżyński dołączył do Euroregionu Niemen w 2004 roku);
- 2) Litwa: Obwody Mariampolski, Olicki i Wileński;
- 3) Białoruś: region Grodna;
- 4) Rosja (region Obwodu Kalingradzkiego): powiaty czerniachowski, krasnoznamieński, nestierowski, gusiewski i oizerski (dołączył do Euroregionu w kwietniu 2002).

Cele Euroregionu to:

- poprawa warunków życia ludzi zamieszkujących obszar Euroregionu;
- promowanie wzajemnych kontaktów;
- zacieśnianie więzów pomiędzy społecznościami lokalnymi;
- eliminowanie uprzedzeń historycznych;
- planowanie działań mających na celu zapewnianie zrównoważonego rozwoju członkom Euroregionu;
- promowanie działań mających na celu współpracę pomiędzy władzami regionalnymi i lokalnymi.

W pierwszych latach działalności Euroregionu, rozwój współpracy koncentrował się głównie na czynnikach niefinansowych, takich jak pokonywanie barier historycznych, otwieranie się na nowe formy i możliwości współpracy, identyfikowanie wspólnych problemów i potrzeb partnerów. Następnym okresem rozwoju współpracy było wdrażanie szczegółowych projektów CBC. W tym okresie, poza czynnikami wymienionymi powyżej, znaczną rolę zaczęły odgrywać również czynniki finansowe. Z uwagi na fakt, iż partnerzy zainteresowani współpracą (powiaty i organizacje pozarządowe (NGOs)) posiadali ograniczone środki finansowe, pojawiła się pilna potrzeba uzyskania dostępu do zewnętrznych środków finansowania, w celu umożliwienia wdrażania wspólnych projektów. Z inicjatywy Euroregionu Niemen/Nemunas/Neman ponad 250 różnej wielkości transgranicznych projektów zostało sfinansowanych z funduszy unijnych, co jest uznawane za prawdziwy sukces współpracy transgranicznej.

Innym Euroregionem prowadzącym aktywną działalność na obszarze kwalifikowanym jest Euroregion Śešupė/Szeszupe, który składa się z:

- 1) Polska: Gołdap i Kowale Oleckie w podregionie etckim;
- 2) Litwa: wszystkie regiony Obwodu Mariampolskiego oraz powiaty Pagegiai i Jurbarkas z Obwodu Tauroskiego;
- 3) Rosja (Obwód Kaliningradzki): powiaty Krasnoznamenskiy, Nesterovskiy, Gusevskiy i Ozerskiy.

Euroregion Szeszupe został powołany w kwietniu 2003 roku, jako związek litewskich, polskich i rosyjskich samorządów, jak również ich partnerów zagranicznych, np. miasto Ekspjo w Szwecji. Celem jego działalności jest stwarzanie warunków do efektywnej współpracy przygranicznej w partycypujących regionach.

Euroregion dąży również do poprawy sytuacji w peryferyjnych, słabszych regionach basenu rzeki Szeszupy oraz kreowania lepszych warunków dla integracji transgranicznej i wspólnotowej. Euroregion realizuje projekty z zakresu sfery ekonomiczno-społecznej, kulturowej, edukacyjnej, turystycznej, ochrony środowiska naturalnego, biznesu, młodzieży i sektora wspólnotowego.

Program Sąsiedztwa Litwa, Polska, Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006 można nazwać prekursorem niniejszego programu operacyjnego. Poniżej zostaną omówione informacje istotne z punktu widzenia obecnego programu operacyjnego na lata 2007-2013 – dotyczące wyłącznie części polsko-litewskiej. Alokacja środków EFRR w ramach Programu Sąsiedztwa wynosi 12,3 mln euro dla Litwy oraz 24,2 mln euro dla Polski.

Według stanu na dzień sporządzenia 3. wersji PO, podczas wdrażania Programu Sąsiedztwa pięciokrotnie ogłaszano rundy aplikacyjne do składania projektów w ramach programu, a etap oceny wniosków i faza kontraktowania po piątym naborze nadal trwa. Przedłożono łącznie 379 wniosków aplikacyjnych. Po stronie polskiej, najwięcej wniosków, tj. 130, zostało przedłożonych przez wnioskodawców z województwa warmińsko-mazurskiego, 77 z województwa podlaskiego, a 65 z województwa pomorskiego. Po stronie litewskiej, najbardziej aktywny okazał się obwód olicki (35 aplikacji), obwód mariampolski (22 aplikacje) i obwód tauroski (5 aplikacji).

Największym zainteresowaniem wnioskodawców cieszyło się Działanie 2.1 (Wspieranie inicjatyw społeczności lokalnych). W ramach tego działania zgłoszono 90 wniosków aplikacyjnych, co stanowiło 24% wszystkich aplikacji. W drugiej kolejności wnioskodawcy byli zainteresowani działaniem 1.4 (Rozwój turystyki i infrastruktury turystycznej przyczyniający się do rozwoju obszaru przygranicznego, jak również zachowanie obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu transgranicznym) - 75 wniosków aplikacyjnych lub 20% wszystkich aplikacji. Najmniej wniosków aplikacyjnych wpłynęło w ramach działania 1.1 (Wspieranie współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej) - 43 wniosków aplikacyjnych lub 11% wszystkich aplikacji.

Do dofinansowania wybrano **54 projekty** w ramach Priorytetu 1 (Wzrost konkurencyjności i produktywności obszaru współpracy poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury transgranicznej, ochronę granic oraz współpracę gospodarczą i naukowo-techniczną) oraz **69 projektów** w ramach Priorytetu 2 (Współpraca pomiędzy społecznościami, integracja społeczno-kulturowa i wzmocnienie rynku pracy). Podział wybranych do realizacji projektów na poszczególne działania przedstawia się następująco:

- Działanie 2.2 Regionalna tożsamość kulturowa i dziedzictwo kulturowe - 37 projektów
- Działanie 2.1 Wspieranie inicjatyw społeczności lokalnych - 32 projekty
- Działanie 1.1 Wspieranie współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej - 15 projektów
- Działanie 1.2 Wzmocnienie infrastruktury granicznej i przygranicznej w celu zapewnienia rozwoju obszaru przygranicznego - 15 projektów
- Działanie 1.4 Rozwój turystyki i infrastruktury turystycznej przyczyniający się do rozwoju obszaru przygranicznego, jak również zachowanie obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu transgranicznym - 14 projektów
- Działanie 1.3 Ochrona środowiska naturalnego, wzrost efektywności wykorzystania energii oraz promowanie odnawialnych źródeł energii - 10 projektów

Główne wnioski z poprzedniego okresu programowania Programu Sąsiedztwa INTERREG IIIA są następujące:

1. Większe zapotrzebowanie wystąpiło na projekty infrastrukturalne niż na projekty "miękkie" - o wiele więcej wniosków aplikacyjnych (234) dotyczyło Priorytetu 1 niż Priorytetu 2 (145).
2. Większość aplikacji dotyczyła wspierania inicjatyw społeczności lokalnych i ulepszenia infrastruktury turystycznej i współpracy w sektorze turystyki i kultury.
3. Dzięki wsparciu CBC tworzone są partnerstwa. Przykładowo, miasto Olita i Suwałki, region Olicki i Puńsk, Łódzkie (Lazdijai) i Puńsk złożyły wiele wspólnych wniosków..
4. Brak jest projektów w sektorze badawczym i technologicznym. Niewiele organizacji/instytucji na obszarze kwalifikowanym (szczególnie po stronie litewskiej) jest aktywnych w tym sektorze.
5. Najlepsze jakościowo wnioski aplikacyjne złożono w ramach Działania 2.2 - pozytywnie rozpatrzono 67% oraz w Działaniu 1.1 - 53%. Najmniej takich wniosków było w ramach Działania 1.3 - 17% oraz Działania 1.4 - 19%.
6. Wnioski aplikacyjne złożone w ramach Priorytetu 2 były lepiej przygotowane (46% rozpatrzonych pozytywnie) niż w ramach Priorytetu 1 (32% rozpatrzonych pozytywnie).

Główne wnioski na nowy okres programowania są następujące:

1. Problem językowy. Na etapie przygotowywania wniosku aplikacyjnego, partnerzy często nie rozumieją wzajemnie swoich dokumentów. – występuje ogólny problem z komunikacją. Na etapie oceny wniosku, jedna z dwóch osób dokonujących takiej oceny bazuje jedynie na streszczeniu projektu w języku angielskim, które często nie odzwierciedla istoty projektu. Wreszcie na etapie kontraktowania, wszystkie dokumenty projektowe muszą zostać przetłumaczone na język polski, co jest warunkiem podpisania Umowy - inaczej nie nastąpi współfinansowanie przez stronę polską.
2. Trudności związane z przeliczaniem wartości. W poprzednim Programie Sąsiedztwa INTERREG IIIA wnioskodawcy mają możliwość składania wniosków w języku angielskim lub w językach narodowych. Biorąc pod uwagę powyższe, koszty kwalifikowane projektu są wyrażone w euro lub w walutach narodowych. Spowodowało to konieczność przeliczania niektórych wartości według różnych kursów przeliczeniowych.
3. Wdrażanie - struktura wdrażania jest bardzo skomplikowana, tzn. we wdrażanie Programu zaangażowanych jest zbyt wiele różnych instytucji.
4. Regionalne Punkty Informacyjne powinny efektywniej realizować działalność informacyjną.

3 Strategia Programu

Niniejszy rozdział przedstawia strategię programu opracowaną na podstawie analizy przeprowadzonej w rozdziale 2. Jej celem jest jak najlepsze wykorzystanie istniejących mocnych stron i osiągalnych możliwości oraz przedstawienie spójnej i skutecznej reakcji na zidentyfikowane słabości.

Niniejszy rozdział określa główny cel strategiczny i cele szczegółowe programu oraz osie priorytetowe dla współpracy transgranicznej. Ponadto omówiono tutaj najważniejsze wyniki oceny ex-ante.

3.1 *Ogólny cel strategiczny*

Litewsko-polski program współpracy transgranicznej stanowi próbę przyczynienia się do lepszej integracji tych dwóch państw z europejską przestrzenią gospodarczą i polityczną, zachowując jednocześnie własną tożsamość narodową i odpowiadając na wyzwania Strategii Lizbońskiej i Goteborskiej. Program CBC przyczyni się do społeczno-ekonomicznej spójności regionów przygranicznych, będzie promował ich zrównoważony rozwój, zwiększy konkurencyjność i zapewni dobrobyt społeczny poprzez wspólne podejście do zidentyfikowanych słabości, wymianę wiedzy i doświadczeń, a także wykorzystanie efektu synergii. Program będzie zajmował się sprawami, w których potrzebna jest interwencja po obu stronach granicy. Ważne jest również, by program stał się integralną częścią polskiej i litewskiej polityki regionalnej przyczyniając się do osiągnięcia celów strategicznych i szczegółowych. Ponadto zostaną podjęte próby skoncentrowania się na potrzebach i interesach społeczności lokalnej, poprawie ich środowiska życia i dobrobytu oraz zapewnienie, by ludzie mogli korzystać z materialnych rezultatów programu, o czym często się zapomina przy dużych programach realizowanych na szczeblach krajowych.

Ogólnym celem strategicznym programu jest pobudzenie zrównoważonego rozwoju gospodarczego i technologicznego regionu przygranicznego, zapewnienie dobrobytu gospodarczego i społecznego jego mieszkańcom oraz zmniejszanie dysproporcji regionalnych.

3.2 *Cele szczegółowe*

Ogólny cel strategiczny można dalej podzielić na wiele celów szczegółowych, które przyczynią się do osiągnięcia celu głównego. Cele te w bardziej szczegółowy sposób określają obszary i narzędzia działań w programie.

Oczekuje się, że szeroki zakres działań zmierzających do poprawy infrastruktury fizycznej, kolejowej i środowiskowej, turystyki, spójności społeczno-gospodarczej, wsparcia działalności gospodarczej, innowacyjności i promocji zatrudnienia zostanie sfinansowany z programów Funduszu Strukturalnego/Spójności na poziomie krajowym.

Biorąc pod uwagę fakt, że program CBC jest stosunkowo niewielki i specyficzny, będzie on koncentrować się na rozwiązywaniu problemów i badaniu możliwości rozwojowych o wyraźnie transgranicznym charakterze, skupiając się na wsparciu związków transgranicznych, sieci, partnerstw, kontraktów typu „ludzie dla ludzi” i współpracy instytucjonalnej.

Program będzie realizował następujące **cele szczegółowe**:

- **Zwiększanie konkurencyjności regionów przygranicznych i poprawa dostępu do rynków po drugiej stronie granicy** (cel ten koncentruje się na rozbudowywaniu transferów technologii i innowacji, podejmowaniu wspólnych działań w obszarze

nauki i badań, rozwoju sektora MŚP, wprowadzaniu norm jakościowych UE, dywersyfikacji gospodarczej, współpracy biznesowej i nawiązywaniu kontaktów, promocji turystyki, itd.);

- **Eliminowanie fizycznych przeszkód dla współpracy transgranicznej, ułatwianie wspólnego poprawiania infrastruktury znajdującej się po obu stronach granicy oraz zajmowanie się wspólnymi wyzwaniami** (cel ten podkreśla znaczenie rozwoju i modernizacji infrastruktury i sieci strategicznych w obszarze przygranicznym, poprawy dostępności i efektywnego wykorzystania zasobów energetycznych, rozwiązywania problemów środowiska naturalnego, itd.);
- **Zmniejszenie peryferyjnego charakteru obszarów przygranicznych, a tym samym poprawa standardów życia i pokonanie szczególnych problemów rozwojowych** (cel ten podkreśla znaczenie rozwoju nowych i wzmacniania już istniejących sieci współpracy w obszarze edukacji, publicznej opieki zdrowotnej i ubezpieczenia społecznego, kultury, sportu, zwalczanie problemów bezrobocia, mniejszości narodowych oraz migracyjnych, wypracowywanie wspólnych strategii i dokumentów, poprawa współpracy, itd.);
- **Zachowanie i promowanie tożsamości historycznej i kulturowej w obszarze przygranicznym** (cel ten podkreśla znaczenie zachowywania i promowania dziedzictwa kulturowego i historycznego, badań kulturowych i historycznych i działań badawczych, wzmacnianie powiązań i współpracy w tym obszarze, organizacja transgranicznych imprez kulturalnych, promowanie wizerunku regionu, zwiększenie znaczenia społeczności lokalnych, itd.)

3.3 Osie priorytetowe

Analiza społeczno-ekonomiczna regionu przygranicznego (Rozdział 2) nakreśla możliwości aktywnego rozwoju polsko-litewskiej współpracy przygranicznej z powodu następujących głównych czynników: stosunkowo porównywalny poziom rozwoju gospodarczego, dobre położenie geograficzne, wartościowe zasoby naturalne, aktywne Euroregiony, mniejszości narodowe po drugiej stronie granicy. Ponadto państwa mają wspólne dziedzictwo historyczne i kulturowe, a także tożsamość religijną. Czynnikiem przyczyniającymi się do rozwoju dwustronnej współpracy transgranicznej są także znaczące doświadczenia wyniesione z wdrażanych wspólnych programów i wnioski wyciągnięte z wcześniejszego Programu Sąsiedztwa.

Jedną z najważniejszych zalet regionu przygranicznego jest jego korzystne położenie geograficzne na trasach transportowych i tranzytowych Północ-Południe i Wschód-Zachód. Jednakże obecnie nie można przyjąć, że region przygraniczny posiada korzystne walory ekonomiczne, a wręcz napotyka na zwykłe problemy społeczno-ekonomiczne na obszarach peryferyjnych: niejednoznaczny rozwój gospodarczy (nierozwinięty sektor MŚP, duże różnice dotyczące przedsiębiorczości pomiędzy poszczególnymi obwodami/ regionami), słaby rozwój innowacyjności i technologii, tendencje globalizacyjne, przestarzała infrastruktura, emigracja ludności (szczególnie osób młodych i dobrze wykształconych) do większych miast i lepiej rozwiniętych regionów, problemy społeczne, zdrowotne i środowiskowe, a także niskie standardy życia w porównaniu do miast centralnych.

Na podstawie analizy SWOT i wniosków z wcześniejszych programów można nakreślić dwie szerokie osie priorytetowe:

1. Inwestycje w fizyczną infrastrukturę transgraniczną wspierane przez współpracę gospodarczą i naukową/technologiczną celem zwiększenia konkurencyjności i wzrostu wydajności w regionie oraz poprawy standardów życia.

Ta oś priorytetowa może obejmować modernizację sieci/elementów infrastruktury położonych w pobliżu granicy, wdrażanie wspólnych inicjatyw mających na celu promocję biznesu, poprawę klimatu dla inwestycji, wzmocnienie kontaktów biznesowych, rozwój nowoczesnych technologii i innowacji, wprowadzenie europejskich norm jakościowych, dywersyfikację gospodarczą, współpracę biznesową i nawiązywanie kontaktów, promocję turystyki, efektywne wykorzystanie zasobów energetycznych, rozwiązywanie problemów środowiska naturalnego, opracowywanie wspólnej dokumentacji rozwoju regionalnego.

2. Wzmacnianie spójności transgranicznej i rozwiązywanie problemów społecznych poprzez promowanie regionalnych i lokalnych inicjatyw transgranicznych i kontaktów pomiędzy społecznościami, zachowanie tożsamości kulturowej i historycznej.

Ta oś priorytetowa może obejmować rozwój zasobów ludzkich, tworzenie/poprawę wspólnych usług i infrastruktury na rynku pracy, rozwój w sferze edukacji, zdrowia i bezpieczeństwa (policja, straż pożarna), tworzenie nowych i umacnianie już istniejących sieci współpracy w tych obszarach, wspólne działania mające na celu zwalczanie bezrobocia, rozwiązywanie problemów emigracyjnych i mniejszości narodowych, zachowywanie dziedzictwa kulturowego i historycznego. Dodatkowo działania podjęte w ramach tej osi priorytetowej będą wspierać małe inicjatywy lokalne i promować współpracę transgraniczną poprzez wdrażanie mikroprojektów opartych na działaniach "ludzie dla ludzi".

Wdrażanie osi priorytetowych zostało omówione w sposób bardziej szczegółowy w Rozdziale 4 "Priorytety Programu". Planuje się, aby obie osie priorytetowe były wdrażane poprzez wspólne projekty, obejmujące elementy "miękkie" i "twarde" (dostawy + roboty).

3.4 Wytyczne wdrażania

Niniejszy program CBC będzie wdrażany z uwzględnieniem zasad UE dotyczących pomocy i polityk horyzontalnych. Wytyczne wdrażania są następujące:

➤ Partnerstwo transgraniczne

W dążeniu do osiągnięcia strategicznych celów programu należy wyraźnie podkreślić, iż program ma charakter transgraniczny, co oznacza że nie powinien być alternatywnym źródłem finansowania dla projektów infrastrukturalnych realizowanych na dużą skalę, których znaczenie jest wyraźnie krajowe (a nie transgraniczne).

Dlatego należy zastosować jasne kryteria wyboru działań. Wszystkie działania muszą:

1. posiadać wyraźny element partnerstwa, współpracy lub wspólnej działalności transgranicznej;
2. mieć znaczenie lokalne/regionalne;
3. stosować co najmniej dwie z następujących zasad: wspólne przygotowanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel i wspólne finansowanie;
4. być wdrażane przynajmniej przez dwóch kwalifikowanych partnerów z dwóch różnych państw.

Ponadto działania infrastrukturalne muszą:

1. mieć wyraźne oddziaływanie po obydwu stronach granicy;
2. być położone w wybranych powiatach (listy powiatów zostaną dostarczone przez Litwę i Polskę)

➤ Równy status i równe szanse:

Zasadę tę należy stosować na każdym etapie wdrażania działań: projektowania, wdrażania, monitoringu i oceny. Struktury zarządzania i monitorowania programu powinny składać się w równej części z przedstawicieli obu płci. Instytucje zarządzające i monitorujące podejmą

stosowne działania, aby zapobiec dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, wyznanie lub niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W szczególności dostępność dla osób niepełnosprawnych będzie jednym z przestrzeganych kryteriów w procesie selekcji finansowanych działań..

➤ **Zrównoważony rozwój**

Ta zasada odpowiada głównemu celowi strategicznemu programu. Program przypisuje ogromne znaczenie Strategii Lizbońskiej i Strategii Goteborskiej dążąc do przyspieszenia wzrostu społeczno-gospodarczego, konkurencyjności i zatrudnienia, zapewnienia integracji społecznej, a także poprawy jakości życia i środowiska naturalnego w regionie przygranicznym. Trwałe i nieustanne korzyści gospodarcze, społeczne i ekologiczne to kryteria przestrzegane przy selekcji finansowanych działań.

3.5 Rodzaje interwencji

Program będzie wdrażany poprzez trzy typy interwencji:

1. Otwarte ogłoszenia o naborach wniosków

Jest to najbardziej typowy rodzaj działania. Szacuje się, że większość funduszy w ramach obydwu priorytetów programu zostanie przekazana na finansowanie właśnie takich projektów. Wybór działań nastąpi na podstawie porównań poprzez regularne ogłoszenia o naborach wniosków. Szczegółowe informacje na temat składania wniosków i procesu selekcji znajduje się w Rozdziale 7 "Postanowienia dotyczące wdrażania działań".

2. Projekty strategiczne

Działania będące rozwiązaniem poważnych problemów, ważne dla stabilnego rozwoju całego obszaru przygranicznego i mające silne wsparcie polityczne na poziomie krajowym będą traktowane jako działania o znaczeniu strategicznym. Lista takich projektów może być tworzona **co roku** i przekazywana do zatwierdzenia przez Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący. Projekty strategiczne muszą mieć wyraźne znaczenie na poziomie transgranicznym, być gotowe do wdrożenia, dotyczyć priorytetowych celów programu i zasad kwalifikowalności. Projekty strategiczne będą finansowane niezależnie od innych wniosków złożonych w ramach otwartych rund aplikacyjnych do składania wniosków. Poziom współfinansowania tych projektów zostanie określony każdorazowo przez Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący.

3. Fundusz(e) Małych Projektów (SPF)

Działania na niedużą skalę (wielkość grantu na jedną operację do 100.000 euro) mogą być finansowane poprzez Fundusz(e) Małych Projektów, przy zastosowaniu uproszczonych procedur i zapewnieniu szybszego procesu podejmowania decyzji. Zarządzanie takim funduszem (ami) zostanie przekazane regionalnym/lokalnym organizacjom publicznym lub pozarządowym (lub konsorcjum) składającym się z przedstawicieli zarówno Litwy jak i Polski, przez co zostanie zapewnione przestrzeganie zasady subsydiarności. Instytucje zarządzające zostaną wyznaczone przez Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący (WKMS) na podstawie wniosku dotyczącego „projektu parasolowego”. Przewiduje się, że maksymalnie do 18% funduszy programu może zostać skierowane na działania w ramach SPF.

Wybrana instytucja(e) będą odpowiedzialne za przygotowanie wytycznych zarządzania funduszami/wytycznych/podręczników dla wnioskodawców oraz materiałów dotyczących wniosków, jak również administrowanie otwartymi ogłoszeniami o naborach wniosków oraz przeprowadzenie ich oceny. Koszty zarządzania funduszami zostaną uwzględnione w budżecie „projektu parasolowego”.

Działania finansowane przez Fundusz Małych Projektów będą działaniami "miękkimi" (zawierającymi niewielki element dostaw), zgodnymi z priorytetowymi celami programu i zasadami kwalifikowalności. Pomimo tego, małe projekty infrastrukturalne, tj. remont i modernizacja obiektów, ukierunkowane na współpracę transgraniczną mogą również uzyskać dofinansowanie. Wszystkie szczegółowe procedury dotyczące dopuszczalnej wielkości elementu dostaw zostaną opisane w „Wytycznych dla wnioskodawców”. Działania przygotowawcze (wspomagające) dla operacji infrastrukturalnych kwalifikują się do wsparcia w ramach funduszu mikroprojektów.

Szczegółowe postanowienia Funduszu Małych Projektów przedstawiono w Rozdziale 7 "Postanowienia dotyczące wdrażania działań".

Uwzględniając stosunkowo niewielkie zasoby finansowe organizacji pozarządowych w obszarze przygranicznym i brak możliwości uzyskania kredytów bankowych, planowane jest wprowadzenie **możliwości wypłaty zaliczek** w ramach Funduszu Małych Projektów.

3.6 Zgodność ze strategiami wspólnotowymi i wytycznymi

3.6.1 Strategia Lizbońska i Strategia Goteborska

Niniejszy program CBC jest zgodny z głównymi dokumentami strategicznymi Unii Europejskiej, szczególnie ze Strategią Lizbońską i Strategią Goteborską.

Przyjęta w marcu 2000 roku Strategia Lizbońska ma na celu:

- przygotowanie przejścia do gospodarki i społeczeństwa opartych na wiedzy poprzez bardziej efektywne prowadzenie polityk dotyczących społeczeństwa informacyjnego oraz badań i wdrażania, a także poprzez nasilenie procesu reform strukturalnych na rzecz konkurencyjności i innowacyjności oraz poprzez pełne wprowadzenie wolnego rynku;
- modernizację europejskiego modelu społecznego, inwestowanie w ludzi i walkę z wykluczeniem społecznym;
- zachowanie zdrowych perspektyw ekonomicznych i korzystnych perspektyw wzrostu poprzez zastosowanie odpowiednich narzędzi polityki makroekonomicznej.

W czerwcu 2001 roku w Goteborgu Unia Europejska przyjęła strategię zrównoważonego rozwoju stanowiącą uzupełnienie politycznego zobowiązania Unii do odnowy gospodarczej i społecznej poprzez dodanie do Strategii Lizbońskiej wymiaru środowiskowego.

W marcu 2005 roku dokonano aktualizacji strategii uwzględniając nowe Partnerstwo na rzecz wzrostu i miejsc pracy zaproponowane przez Komisję. Aktualizacja ta wymaga, by "Unia zmobilizowała wszystkie odpowiednie zasoby krajowe i wspólnotowe, w tym politykę spójności". Stwierdzono ponadto, że potrzebne jest przekazanie celów Strategii Lizbońskiej na niższe poziomy, w tym do osób aktywnych na poziomie regionalnym i lokalnym oraz partnerów społecznych. Ma to szczególne znaczenie na obszarach, gdzie potrzebna jest wzmocniona integracja, takich jak innowacyjność i gospodarka oparta na wiedzy, zatrudnienie, kapitał ludzki, przedsiębiorczość, wsparcie dla MŚP lub dostęp do finansowania kapitału wysokiego ryzyka.

Następnym krokiem było opublikowanie przez Komisję Europejską, jako jednego z instrumentów realizacji Strategii Lizbońskiej, projektu dokumentu strategicznego wskazującego kierunki wdrażania polityki spójności UE w latach 2007-2013, tj. Komunikatu Komisji "Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: **Strategiczne**

wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013¹. Dokument ten proponuje wytyczne, a w nich strukturę priorytetów polityki spójności na poziomie Wspólnoty stanowiącą podstawę dla przygotowania dokumentów strategicznych i programowych przez Państwa Członkowskie.

W styczniu 2006 roku w pierwszym "Raporcie Rocznym na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej" (Annual Progress Report on the Lisbon strategy) zarekomendowano, aby Państwa Członkowskie zapewniły, że inwestycje Wspólnoty dotyczące spójności i rozwoju obszarów wiejskich były ogólnie skierowane na wsparcie Strategii Lizbońskiej, a także by nowe programy polityki spójności zajmowały się następującymi priorytetami: 1) więcej inwestycji w wiedzę i innowacyjność; 2) rozwijanie potencjału gospodarczego, szczególnie MŚP; 3) reakcja na globalizację i starzenie się społeczeństw; 4) podejmowanie działań mających na celu skuteczną i zintegrowaną politykę energetyczną UE.

Osie priorytetowe niniejszego programu CBC są całkowicie zgodne z głównymi celami i obszarami priorytetowymi Strategii Lizbońskiej i Strategii Goteborskiej, skierowane na innowacyjność i wiedzę, rozwój MŚP, działania społeczne i działania "ludzie dla ludzi", zrównoważony rozwój i ochronę środowiska naturalnego.

Strategia jest także zgodna z programem narodowym Litwy na rzecz przyjęcia Strategii Lizbońskiej przyczyniającym się do osiągnięcia głównych celów strategicznych programu:

- Wsparcie szybkiego wzrostu gospodarczego i stabilności mikroekonomicznej oraz dążenie do członkostwa w unii gospodarczej i monetarnej UE;
- Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw litewskich;
- Promowanie zatrudnienia i inwestowania w kapitał ludzki.

Program narodowy kładzie także nacisk na racjonalne zużycie źródeł energii, a także ochronę krajobrazu i różnorodności biologicznej.

3.6.2 Polityka Spójności UE na lata 2007-2013

Patrząc na poszczególne polityki składające się razem na politykę realizacji celów Strategii Lizbońskiej dotyczące innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy, w obecnej sytuacji można zaobserwować wiele dysproporcji międzyregionalnych. Czwarty raport z Realizacji Spójności (Fourth Progress Report on Cohesion) przyjęty w lutym 2006 roku potwierdził, że powiększenie Unii Europejskiej stanowi bezprecedensową możliwość zwiększenia zarówno konkurencyjności gospodarczej, jak i spójności wewnętrznej w Europie.

Szerzej analizując aspekt terytorialny, formuła perspektyw rozwoju stanowiąca wyzwanie dla regionalnej polityki rozwoju w nadchodzącym dziesięcioleciu będzie prawdopodobnie obejmować:

- Kontynuację procesu wyrównywania w Europie Środkowej i Wschodniej;
- Silniejszy rozwój obszarów miejskich na Wschodzie i Zachodzie, a także rosnącą presję na wiele obszarów wiejskich;
- Rosnące negatywne konsekwencje zmian demograficznych (starzenie się społeczeństw) na regionalnych rynkach pracy.

Ta ogólna sytuacja stanowi znaczne wyzwanie dla spójności terytorialnej Unii Europejskiej i niewątpliwie wzywa do intensywniejszej współpracy transgranicznej i międzyregionalnej, by poprawić jakość interwencji unijnej polityki regionalnej.

Ten element terytorialny będzie w całości zawarty w unijnej polityce spójności na lata 2007-2013. W tym względzie Agenda Rotterdamska, której przyjęcie nastąpi w maju 2007 roku, podkreśla potrzebę silniejszej współpracy europejskiej. W świetle Strategii Lizbońskiej na

---

¹ Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013 COM (2005) 299, 11 lipca 2005.

rzecz zrównoważonego rozwoju, kluczowym wyzwaniem dotyczącym wzmocnienia spójności terytorialnej jest wzmocnienie kapitału i potencjału terytorialnego wszystkich regionów UE oraz promowanie integracji terytorialnej, między innymi promowanie synergii transeuropejskich i zbioru konkurencyjnych i innowacyjnych działań.

Według Wytycznych Wspólnoty dotyczących spójności na lata 2007-2013, przyjętych w październiku 2006 roku, programy finansowane za pośrednictwem polityki spójności powinny kierować właściwe zasoby w następujących trzech priorytetach:

- Zwiększenie atrakcyjności Państw Członkowskich, regionów i miast poprzez zwiększenie dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie środowiska naturalnego;
- Promowanie innowacyjności, przedsiębiorczości i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez możliwości badawcze i innowacyjność, w tym nowoczesne technologie informatyczne i komunikacyjne;
- Tworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy poprzez zatrudnianie większej liczby pracowników, zachęcanie do podejmowania działalności gospodarczej, zwiększając możliwości dostosowania się pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększając inwestycje w kapitał ludzki.

Nowe ramy strategiczne bazują na trzech celach, a mianowicie konwergencji, konkurencyjności regionalnej i zatrudnieniu oraz europejskiej współpracy terytorialnej. Celem tej ostatniej jest promowanie mocniejszej integracji terytorium Unii Europejskiej w każdym jej wymiarze, w tym współpracy transgranicznej.

Niniejszy program CBC stanowi wkład w wyżej wymienione priorytety na poziomie mikro: umacnianie integracji oraz promowanie rozwoju polskich i litewskich regionów przygranicznych.

3.7 Zgodność ze strategiami i programami narodowymi

Niniejszym ogólny cel strategiczny i osie priorytetowe tego programu CBC są w pełni zgodne z głównymi litewskimi i polskimi strategiami i programami narodowymi. Najważniejsze dokumenty przedstawiono poniżej:

- Długoterminowa Strategia Rozwoju Kraju (Litwa)
- Długoterminowa Strategia Rozwoju Gospodarczego Litwy do 2015 roku
- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (Polska)
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (Litwa i Polska)
- Strategia Polityki Regionalnej Litwy do 2013 roku
- Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013 (Polska)
- Programy Operacyjne na lata 2007-2013 (Litwa i Polska)

Ponadto priorytety programu CBC są zgodne z narodowymi strategiami i programami sektorowymi (które z kolei są zgodne z wyżej wymienionymi głównymi dokumentami strategicznymi).

3.7.1 Długoterminowa Strategia Rozwoju Kraju (Litwa)

Strategia ta została przyjęta przez parlament litewski w listopadzie 2002 roku. Obejmuje ona główne obszary polityk, w tym polityk krajowych dotyczących finansów, polityki zagranicznej, ustawodawstwa, administracji publicznej, itd. Ponadto, Strategia określa cele rozwoju dla głównych sektorów litewskiej gospodarki. Program CBC jest zgodny z wieloma celami dla różnych sektorów, a w szczególności:

- **Rozwój regionalny:** rozwijanie infrastruktury technicznej i społecznej regionów w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, podnoszenie kwalifikacji zasobów ludzkich w regionach, promowanie projektów współpracy w regionach, w tym w Regionie Morza Bałtyckiego; rozwijanie infrastruktury informacyjnej w regionach;
- **Ochrona środowiska naturalnego:** wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju; tworzenie warunków niezbędnych dla racjonalnego wykorzystania, zachowania i odtwarzania zasobów naturalnych; zapewnienie odpowiedniej jakości środowiska naturalnego z uwzględnieniem norm i standardów unijnych;
- **Bezpieczeństwo społeczne:** zwiększenie zatrudnienia i poprawa jakości miejsc pracy; rozwój pomocy społecznej oraz rozwiązanie problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego; poprawa jakości życia i wzmocnienie partnerstwa społecznego;
- **Zdrowie:** opracowanie zasad zdrowego stylu życia i opieki zdrowotnej w społeczeństwie; promowanie kultury fizycznej i sportu;
- **Firmy:** rozwój (regionalnych) MŚP; rozwój nauki i technologii; podnoszenie kwalifikacji pracowników MŚP;
- **Energia:** wykorzystanie miejscowych i odnawialnych źródeł energii; zwiększenie wydajności energetycznej;
- **Gospodarka oparta na wiedzy i e-business:** rozwijanie współpracy międzynarodowej i zwiększanie zasięgu wirtualnych ośrodków naukowych i innowacyjności;
- **Turystyka:** aktywne tworzenie wizerunku Litwy jako państwa atrakcyjnego pod względem turystycznym; zwiększanie zróżnicowania bazy noclegowej, usług turystycznych i rozrywek w ośrodkach turystycznych i miejscach rekreacji;
- **Kultura:** zachowanie i propagowanie kultury i tożsamości narodowej; promowanie otwartości kultury narodowej; zapewnianie warunków do uczestnictwa społeczeństwa w działalności kulturalnej; rozwój społeczeństwa informacyjnego.

3.7.2 Długoterminowa Strategia Rozwoju Gospodarczego Litwy do 2015 roku

Strategia ta została przygotowana w roku 2002 i wypracowuje wizję gospodarki narodowej, misję i cele strategiczne (polityczne, społeczne i gospodarcze) rozwoju gospodarki narodowej do roku 2015. Strategia ma szeroki zakres obejmujący wszystkie sektory gospodarki, a także politykę państwa, reformy gospodarcze, kluczowe działania i główne środki realizacji wizji, misji i celów strategicznych.

Strategia określa następujące główne cele strategiczne:

- stabilny rozwój gospodarczy;
- zdrowe środowisko naturalne – współcześnie i dla przyszłych pokoleń;
- bezpieczeństwo ludzi pod względem fizycznym, prawnym i społecznym;
- rozwój kapitału ludzkiego;
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Polsko-litewski program CBC na lata 2007-2013 jest generalnie zgodny z celami opisanymi w polityce rozwoju gospodarczego regionów, a w szczególności:

- **Zapewnienie korzystnych warunków dla inwestycji w gospodarkę regionalną** poprzez rozwój atrakcyjności inwestycyjnej regionów, rozwój sieci współpracy oraz współpracę pomiędzy regionalnymi przedsiębiorstwami przemysłowymi;
- **Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej regionów w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju** poprzez zapewnienie pośredniego lokalnego wsparcia finansowego dla firm (wsparcie przy organizowaniu konferencji, targów, misji gospodarczych, publikacji informacji biznesowych), rozwój infrastruktury wspierającej małe i średnie firmy (ośrodki informacji biznesowej, itd), tworzenie programów dotyczących harmonijnego zarządzania jakością i wprowadzanie ekologicznie czystej produkcji do firm regionalnych.

- **Zwiększanie kompetencji regionalnych zasobów ludzkich** poprzez wsparcie projektów rozwoju biznesu i zasobów ludzkich w regionach, opracowywanie i wdrażanie programów doradczych i szkoleniowych dla jednostek gospodarczych, opracowywanie specjalistycznych programów dotyczących szkoleń zawodowych i zwiększania zatrudnienia, wsparcie regionalnych projektów współpracy, w tym regionu Morza Bałtyckiego.
- **Tworzenie społeczeństwa informacyjnego poprzez rozwój infrastruktury informacyjnej w regionie** poprzez zachęcanie do tworzenia ośrodków rozwoju gospodarczego: inkubatorów biznesu, parków naukowych i technologicznych, stref przemysłowych, rozwoju infrastruktury informacyjnej oraz rozbudowę sieci instytucji naukowych i oświatowych w regionach, wdrażanie programów wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjnych dla poprawy środowiska gospodarczego.

3.7.3 Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 (Polska)

Strategia Rozwoju Kraju (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polskiej strategii rozwoju, a także warunki ułatwiające ten rozwój w perspektywie czasowej do roku 2015. Będzie ona stanowić podstawę odniesienia dla innych strategii oraz programów rządowych i wypracowanych przez jednostki samorządów lokalnych. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013 została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku.

Strategia wyznacza cele oraz identyfikuje obszary uznane za najważniejsze z punktu widzenia osiągnięcia tych celów, na których koncentrowane będą działania państwa. Uwzględnia jednocześnie najważniejsze trendy rozwoju światowej gospodarki oraz cele, jakie stawia Unia Europejska w odnowionej Strategii Lizbońskiej. SRK nadaje priorytet działaniom, jakie będą podejmowane w latach 2007-2015 w celu realizacji wizji Polski. Dokument został opracowany przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju, a więc zachowaniu równowagi pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi i wymogami środowiskowymi. Horyzont czasowy Strategii pokrywa się z okresem nowej perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013 wraz z zastosowaniem reguły wydatkowania środków n+2 (tj. w ciągu dwóch kolejnych lat).

Strategia nakreśla następujące priorytety do wdrożenia:

- Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki;
- Poprawa jakości infrastruktury technicznej i społecznej;
- Zwiększenie zatrudnienia i poprawa jego jakości;
- Rozwój zintegrowanej społeczności i jej bezpieczeństwa;
- Rozwój obszarów wiejskich;
- Rozwój regionalny i zwiększenie spójności terytorialnej.

3.7.4 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (Litwa)

Ta strategia określa trzy główne osie priorytetowe dla finansowania z funduszy UE na lata 2007-2013:

1. **Produktywne zasoby ludzkie dla gospodarki opartej na wiedzy:** celem tego priorytetu jest przyciągnięcie społeczeństwa do rynku pracy poprzez tworzenie nowych miejsc pracy wysokiej jakości, promowanie aktywnego kształcenia ustawicznego, rozwój wysoko wykwalifikowanej siły roboczej i zapewnienie skuteczniejszych działań administracji publicznej, by zapobiec odpływowi wykształconych ludzi za granicę;

2. **Konkurencyjna gospodarka:** priorytet ten kładzie nacisk na rozwój firm o dużej wartości dodanej, rozwój MŚP, inwestowanie w rozwój innowacyjności i nowoczesnych technologii, wzmocnienie infrastruktury gospodarczej;
3. **Jakość życia i spójność:** celem tego priorytetu jest lepsze wykorzystanie regionalnych i lokalnych zasobów naturalnych i kulturowych, rozwój turystyki i poprawa jakości usług turystycznych, poprawa infrastruktury regionalnej celem zapewnienia lepszej jakości życia, poprawa jakości i dostępności służb publicznych (głównie w obszarze edukacji i zdrowia), promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ochrona środowiska naturalnego, wzmocnienie integracji społecznej.

3.7.5 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (Polska)

„Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia wspierające rozwój gospodarczy i zatrudnienie” to dokument określający działania rozwojowe, jakie zostaną podjęte przez polski rząd w latach 2007-2013 w zakresie promowania zrównoważonego rozwoju gospodarczego, zwiększenia konkurencyjności i wzrostu zatrudnienia. Jednocześnie NSRO zapewnia skuteczne wsparcie dla słabych regionów i grup społecznych oraz wsparcie dla restrukturyzacji sektorów i regionów z problemami.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia jest stworzenie warunków do zwiększenia konkurencyjności polskiej gospodarki w oparciu o wiedzę i przedsiębiorczość zapewniając zwiększenie zatrudnienia i poziomu społecznej, gospodarczej i terytorialnej spójności Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju.

Cel strategiczny zostanie osiągnięty za pośrednictwem horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO są wdrażane jednocześnie, chociaż w różnym zakresie².

Cele horyzontalne NSRO to:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych i rozwój mechanizmów partnerstwa;
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej, co ma fundamentalne znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności Polski;
- Poprawa konkurencyjności i innowacyjności polskich przedsiębiorstw, w tym w szczególności sektora produkcyjnego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług;
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i zapobieganie ich społecznej, gospodarczej i terytorialnej marginalizacji;
- Dostosowanie możliwości rozwoju i wsparcia zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Program CBC przyczyni się do osiągnięcia powyższych celów na poziomie regionalnym.

3.7.6 Strategia Polityki Regionalnej Litwy do 2013 roku

Strategia ta została przyjęta przez rząd litewski w maju 2005 roku. Określa ona cel strategiczny, priorytety, cele i działania litewskiej polityki rozwoju regionalnego do roku 2013. Wśród 5 ośrodków regionalnych, strategia wskazuje Olitę, Mariampol i Taurogi jako główne regionalne centra rozwoju i wdrażania działań oraz osiągnięcia celów określonych w tej

² POLSKA - Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające rozwój gospodarczy i zatrudnienie, Warszawa, listopad 2006, str. 4, 41-42.

strategii. Ośrodki te zostały wybrane za obszary priorytetowe, w szczególności z uwagi na ich położenie w najgorzej rozwiniętych pod względem społecznym obwodach Litwy.

Celem tej Strategii jest:

- Zwiększenie konkurencyjności przemysłu i firm w ośrodkach regionalnych poprzez wdrażanie innowacji i nowoczesnych technologii;
- Tworzenie korzystnych warunków rozwoju biznesu, współpracy i łączenia się w ośrodkach regionalnych;
- Promowanie świadczenia usług dla biznesu w ośrodkach regionalnych;
- Wspieranie rozwoju zasobów ludzkich;
- Propagowanie integracji w ośrodkach regionalnych i przyległych do nich obszarach.

Strategia CBC jest zgodna z powyższymi celami.

3.7.7 Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013 (Polska)

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego (NSRR) jest jednym z głównych dokumentów strategicznych określających kierunki rozwoju Polski i jej regionów w latach 2007–2013, nowy okres finansowania Unii Europejskiej. Strategia ta wymienia główne problemy rozwoju regionalnego kraju oraz wskazuje na kierunki ich rozwiązywania. Wyznacza także główne cele rozwoju regionalnego, które będą realizowane przez rządową politykę regionalną, i które powinny zostać uwzględnione przez władze samorządu wojewódzkiego w programowaniu rozwoju regionów. Ustalenia NSRR, powstające przy współdziałaniu przedstawicieli samorządów wojewódzkich z uwzględnieniem różnic regionalnych, znajdują odbicie i rozwinięcie w regionalnych strategiach rozwoju (województw). NSRR wskazując najważniejsze kierunki rozwoju regionów, daje rękojmię ich realizacji samorządom wojewódzkim. NSRR 2007–2013 konkretyzuje jednocześnie ustalenia zawarte w Długofalowej Strategii Rozwoju Regionalnego.

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego ma następujące zadania:

- a. Określenie głównych problemów rozwoju regionalnego kraju i wskazanie możliwości ich rozwiązania oraz sposobu, w jaki ich rozwiązywanie może wspierać procesy rozwoju zarysowane w NPR 2007–2013.
- b. Określenie celów polityki regionalnej rządu, sposobów jej realizowania oraz podstaw finansowania.
- c. Wskazanie na regionalne uwarunkowania realizacji sektorowych programów horyzontalnych oraz określenie sposobów ich koordynacji przez politykę regionalną państwa.
- d. Wskazanie na związki polityki regionalnej i polityki przestrzennego zagospodarowania państwa oraz określenie realizacyjnych i finansowych relacji między tymi politykami.
- e. Określenie zasad rozdziału środków na regionalne programy operacyjne realizowane w poszczególnych województwach.
- f. Określenie priorytetów, jakimi powinny kierować się samorządy województw w formułowaniu swoich polityk rozwoju regionów, które mają być finansowane w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO).
- g. Określenie sposobu przygotowywania RPO oraz ich uzgadniania.
- h. Wskazanie na konieczne zmiany w warstwie regulacyjnej oraz w szeroko rozumianym otoczeniu rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, których wprowadzenie jest konieczne dla osiągnięcia zakładanych celów i stosowania założonych instrumentów.

3.7.8 Inne strategie i programy narodowe (Polska)

Z perspektywy niniejszego Programu Operacyjnego, najistotniejsze strategie zostały zawarte w następujących dokumentach:

➤ **Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020;**

Polska Wschodnia, na potrzeby niniejszej Strategii oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, została określona jako obszar obejmujący 5 województw: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie. Jest to pięć najbiedniejszych regionów Wspólnoty, bowiem produkt krajowy brutto na mieszkańca, mierzony parytetem siły nabywczej, w żadnym z nich nie przekracza obecnie 40% średniej Unii Europejskiej. Województwa te stanowią zwarty przestrzennie obszar stanowiący 32% powierzchni Polski, na którym mieszka niecałe 22% mieszkańców kraju, którzy tworzą około 16% produktu krajowego brutto. Podstawowym problemem tego makroregionu jest bardzo niski poziom spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Jest to pierwsza w Polsce, powstała po reformie administracyjnej z 1998 roku, strategia makroregionalna, obejmująca kilka województw. Strategia ta będzie systematycznie monitorowana, a co 3-4 lata odnawiana.

➤ **Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2010 roku;**

➤ **Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2010 roku.**

3.7.9 Programy Operacyjne w zakresie wzrostu gospodarczego i spójności na lata 2007-2013 (Litwa)

Cele Strategii CBC są całkowicie zgodne z celami programów operacyjnych finansowanych ze środków EFRR i Funduszu Spójności w latach 2007-2013. W szczególności, Program Wzrostu Gospodarczego koncentruje się na wzmocnieniu aktywności biznesowej i podniesieniu udziału przedsiębiorstw o wysokiej wartości dodanej, jak również na wzroście efektywności infrastruktury ekonomicznej. Lista strategicznych projektów współfinansowanych w ramach niniejszego programu oraz Funduszu Spójności zawiera 2 główne projekty o charakterze transportowym na osi tranzytowej Północ-Południe Tallin-Ryga-Kowno-Warszawa, przecinającej obszar przygraniczny: **Via Baltica** (przybliżona wartość 95,6 mln euro) i **Rail Baltica** (przybliżona wartość 127,5 mln euro). Powyższe projekty przyczynią się do wzrostu ruchu towarowego i pasażerskiego, co spowoduje powstanie nowych biznesów, utworzenie nowych miejsc pracy oraz przyczyni się do zapewnienia szybszego i wygodniejszego podróżowania wzdłuż granicy. Wdrażanie tych programów wskazuje na istnienie istotnego efektu oddziaływania na wzrost gospodarczy w ramach całego obszaru przygranicznego oraz sprzyja realizacji przyszłych działań o charakterze transgranicznym.

Program Operacyjny Wzrostu Gospodarczego również wspiera rozwój systemu ogrzewania centralnego, gazowego, IT i sieci transportowych w mniej rozwiniętych regionach oraz na obszarach wiejskich, przyczyniając się do poprawy standardów i warunków prowadzenia działalności gospodarczej na tych obszarach.

Program Spójności wyróżnia 3 priorytety na poziomie narodowym: 1) rozwój lokalny i miejski, zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz adaptacja do celów turystycznych; 2) poprawa jakości i dostępności usług publicznych w sektorze zdrowia, edukacji i infrastruktury socjalnej; 3) środowisko i zrównoważony rozwój. Strategia CBC jest zgodna z powyższymi celami na poziomie lokalnym/regionalnym. Wsparcie w ramach 1-go i 2-go priorytetu Programu Spójności będzie skierowane głównie na rozwój regionalnych ośrodków zdefiniowanych w Strategii Polityki Regionalnej Litwy do 2013 roku, poprzez popieranie ich szybkiego rozwoju i łagodzenie dysproporcji społecznych, ekonomicznych i terytorialnych pomiędzy głównymi miastami Litwy a obszarami miejskimi i wiejskimi. Trzy z tych ośrodków – Olita, Mariampole i Taurogi – są zlokalizowane w litewsko-polskim obszarze przygranicznym.

3.7.10 Programy Operacyjne na lata 2007-2013 (Polska)

Dokument Programu Operacyjnego powinien być również zgodny z postanowieniami i działaniami prowadzonymi w ramach polskich Programów Operacyjnych, a w szczególności:

➤ **Program Operacyjny *Rozwój Polski Wschodniej* na lata 2007-2013;**

PO *Rozwój Polski Wschodniej* został przyjęty przez Radę Ministrów 30 stycznia 2007 r. Celem powyższego PO jest przyspieszenie procesu rozwoju ekonomicznego i społecznego Polski Wschodniej, tj. następujących województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Cel ten nawiązuje do Programu Rządu „Solidarne Państwo”, jest zgodny z celami Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015 oraz strategicznym celem NSRO 2007 – 2013. Określono 4 główne priorytety i obszary wsparcia w ramach PO, tj. 1. nowoczesna gospodarka, 2. wojewódzkie ośrodki wzrostu, 3. infrastruktura transportowa, 4. pomoc techniczna.

➤ **Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) dla Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013;**

Ten projekt RPO wskazuje osie priorytetowe i cele rozwoju, jakie województwo podlaskie będzie realizowało w nadchodzącym okresie programowania. Wszystkie zamierzenia są oparte na *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku*. Realizacja *Regionalnego Programu Operacyjnego* ma na celu zmniejszenie różnic w poziomie rozwoju województwa podlaskiego w stosunku do reszty kraju.

➤ **Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013.**

Ten projekt RPO wskazuje osie priorytetowe i cele rozwoju, jakie województwo warmińsko-mazurskie będzie realizowało w nadchodzącym okresie programowania. Wszystkie zamierzenia są oparte na *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku*.

3.8 Podział indykatywny na kategorie

<do uzupełnienia>

Poniżej znajduje się polska propozycja kategorii interwencji w PO.

Podział pomocy z funduszy na lata 2007 – 2013		Priorytet	Priorytet	Priorytet
		I.	II.	III
<i>Tabela 1:</i>	<i>Kody dla priorytetów tematycznych</i>			
Kod	Priorytet tematyczny			
Badania i rozwój (B+R), innowacje i przedsiębiorczość				
1	Działalność sektora B+R w centrach badawczych			
2	Infrastruktura sektora B+R (zaliczając ośrodki fizyki, instrumentalizacja i sieci szybkich komputerów połączonych z centrami badawczymi)	X		
3	Transfer technologii i udoskonalenie współpracy sieciowej pomiędzy małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), pomiędzy nimi i innymi firmami, uniwersytetami, szkolnictwem wyższym, wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwami, instytucjami regionalnymi, badawczo – naukowymi centrami i na polu technologicznym (parki naukowo – technologiczne itp.)	X		
4	Pomoc sektorowi B+R, szczególnie MŚP (zaliczając dostęp do usług B+R w centrach badawczych)	X		
5	Zaawansowane wsparcie usług firmom lub grupom firm	X		
6	Pomoc sektorowi MŚP w promocji produktów przyjaznych środowisku oraz procesie produkcji (wprowadzenie do efektywnego	X		

	środowiskowego zarządzania systemem, adaptacji przy wykorzystaniu technologii zapobiegającym zanieczyszczeniu, integracji z technologiami czystości w procesie produkcji)			
7	Inwestycje w firmy bezpośrednio powiązane z sektorem badań i technologii (innowacyjne technologie, tworzenie nowych firm przez uniwersytety, istniejące firmy i centra sektora B+R)			
8	Inne inwestycje w firmy			
9	Inne wskaźniki stymulujące badania i innowacje oraz przedsiębiorczość MŚP	X		
Spółeczeństwo informacyjne				
10	Infrastruktura telekomunikacyjna (włączając szerokopasmowe sieci)			
11	Technologie informatyczne i komunikacyjne (dostęp, ochrona, interoperacyjność, zapobieganie ryzyku, badanie, innowacje, program eContent)	X		
12	Technologie informacyjne i komunikacyjne (TEN-ICT)	X		
13	Usługi i wnioski dla obywateli (e-zdrowie, e-urząd, nauka i łączenie poprzez internet itp.)		X	
14	Usługi i wnioski dla sektora MŚP (e-zdrowie, e-urząd, nauka i łączenie poprzez internet itp.)	X		
15	Inne wskaźniki ulepszania dostępu i efektywnego wykorzystania sieci informatyczno – technologicznej (ICT) przez sektor MŚP	X		
Transport				
16	Kolej			
17	Kolej (TEN-T)			
18	Dostępność sieci komórkowych			
19	Dostępność sieci komórkowych (TEN-T)			
20	Autostrady			
21	Autostrady (TEN-T)			
22	Drogi krajowe			
23	Drogi lokalne/ regionalne	X		
24	Ścieżki rowerowe	X		
25	Transport miejski	X		
26	Transport multimodalny	X		
27	Transport multimodalny (TEN-T)			
28	Inteligentne systemy transportu	X		
29	Lotniska			
30	Porty			
31	Śródlądowe szlaki wodne (lokalne i regionalne)	X		
32	Śródlądowe szlaki wodne (TEN-T)			
Energia				
33	Elektryczność	X		
34	Elektryczność (TEN-E)			
35	Gaz naturalny	X		
36	Gaz naturalny (TEN-E)			
37	Produkty ropopochodne	X		
38	Produkty ropopochodne (TEN-E)			
39	Odnawialne źródła energii: energia wiatru		X	
40	Odnawialne źródła energii: słoneczna		X	
41	Odnawialne źródła energii: na biomasę		X	
42	Odnawialne źródła energii: hydroelektryczna, geotermalna i inne		X	
43	Wydajność energii, współ generowanie, zarządzanie energią		X	
Ochrona środowiska i zapobieganie ryzyku				
44	Zarządzanie gospodarstwem domowym i odpadami przemysłowymi		X	
45	Zarządzanie i dystrybucja wodą (woda zdatna do picia)		X	
46	Gospodarka wodna (ścieki)		X	

47	Jakość powietrza		X	
48	Zintegrowane zapobieganie i kontrola zanieczyszczenia		X	
49	Łagodzenie i adaptacja zmian zachodzących w klimacie			
50	Restrukturyzacja terenów przemysłowych i zanieczyszczonych			
51	Promocja bioróżnorodności i ochrony przyrody (<i>włączając obszary Natura 2000</i>)		X	
52	Promocja czystego transportu miejskiego	X		
53	Zapobieganie ryzyku (<i>włączając w to projektowanie i realizację planów i działań w celu zapobiegania i kierowania naturalnym i technologicznym ryzykiem</i>)		X	
54	Inne działania mające na celu zachowanie środowiska naturalnego i zapobieganie ryzyku		X	
Turystyka				
55	Promocja bogactwa środowiska naturalnego	X		
56	Ochrona i rozwój dziedzictwa środowiska naturalnego	X		
57	Inna pomoc służąca polepszeniu jakości usług turystycznych	X		
Kultura				
58	Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturalnego	X	X	
59	Rozwój infrastruktury kulturowej	X		
60	Inna pomoc mająca na celu poprawę usług kulturalnych		X	
Regeneracja obszarów miejskich i wiejskich				
61	Wspólne projekty służące regeneracji obszarów miejskich i wiejskich			
Wzrastające umiejętności przystosowawcze pracowników i firm, przedsiębiorstw i przedsiębiorców				
62	Rozwój systemu i strategii uczenia się przez całe życie w firmach, szkolenia i świadczenia na rzecz pracowników podnoszących swoje umiejętności; promocja przedsiębiorczości i innowacyjności		X	
63	Projektowanie i rozpowszechnianie innowacyjnych i bardziej wydajnych sposobów organizacji pracy		X	
64	Rozwój określonych świadczeń dla pracowników, szkoleń i wsparcia w powiązaniu z restrukturyzacją sektorów i firm, oraz rozwój systemu przewidywania zmian ekonomicznych i przyszłych wymagań pod względem typów prac i umiejętności		X	
Poprawa dostępu i stabilność zatrudnienia				
65	Modernizacja i wzmocnienie instytucji rynku pracy			
66	Czynna i zapobiegawcza realizacja działań na rynku pracy		X	
67	Działania zachęcające do czynnego starzenia się i wydłużania aktywności zawodowej			
68	Wsparcie dla samo-zatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej			
69	Działania - takie jak ułatwienie dostępu do opieki nad dzieckiem i osobami zależnymi - w celu poprawy dostępu do zatrudnienia oraz ciągłego udziału i postępu w zatrudnieniu kobiet aby zredukować segregację płci na rynku pracy oraz pogodzić pracę z życiem prywatnym.		X	
70	Określone działania mające na celu zwiększenie udziału imigrantów w zatrudnieniu, a tym samym wzmocnienie ich społecznej integracji.		X	
Integracja społeczna osób mniej uprzywilejowanych				
71	Drogi do integracji i ponownego wejścia na rynek pracy ludzi poszkodowanych / wykluczonych społecznie, zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i jego rozwój oraz promowanie akceptacji różnorodności w miejscach pracy			
Rozwój kapitału ludzkiego				

72	Projektowanie, prezentowanie i wdrażanie reform w obszarze edukacji i systemów szkoleniowych w celu rozwoju możliwości zatrudnienia, rozwijanie aktywnej polityki na rynku pracy poprzez poprawy rynku pracy poprzez dostęp do systemu edukacji i szkolenia podstawowego i zawodowego, podnoszenie umiejętności personelu szkoleniowego z myślą o innowacyjności i ekonomii bazującej na wiedzy			
73	Działania, których celem jest zwiększenia dostępu do kształcenia ustawicznego (przez całe życie), włączając w to działania zmierzające do ograniczenia wczesnej rezygnacji z nauki, podziału tematycznego według płci oraz wzrostu dostępu i poprawy jakości podstawowej, zawodowej i wyższej edukacji i szkoleń		X	
74	Rozwój kapitału ludzkiego w obszarze badań i innowacji, w szczególności poprzez studia doktoranckie oraz szkolenia badawcze, a także wspólne działania pomiędzy uniwersytetami, centrami badań i przedsiębiorstwami	X	X	
Inwestycje w infrastrukturę społeczną				
75	Infrastruktura edukacyjna		X	
76	Infrastruktura zdrowotna		X	
77	Infrastruktura opieki nad dzieckiem			
78	Infrastruktura mieszkaniowa			
79	Inne infrastruktury społeczne		X	
Tworzenie reform w obszarze zatrudnienia i wykluczenia społecznego				
80	Promowanie partnerstwa, układów i inicjatyw za pośrednictwem sieci kontaktów odpowiednich współników		X	
Umacnianie wydajności instytucjonalnej na poziomie narodowym, regionalnym i lokalnym				
81	Mechanizmy ulepszania prawidłowej polityki i projektu programowego, monitoring i ewaluacja na poziomie narodowym, regionalnym i lokalnym, budowanie efektywności polityk i programów.			
Redukcja dodatkowych kosztów utrudniających rozwój terenów najbardziej odległych				
82	Rekompensata dodatkowych kosztów spowodowanych fragmentacją dostępności deficytowej i terytorialnej			
83	Określone akcje adresowane w celu kompensacji dodatkowych kosztów spowodowanych czynnikami wielkości rynku			
84	Wsparcie w kompensacji dodatkowych kosztów spowodowanych warunkami klimatycznymi oraz w zminimalizowaniu trudności			
Pomoc techniczna				
85	Przygotowanie, wdrażanie, monitoring i kontrola			X
86	Oszacowanie i studia, informacja i komunikacja			X
Tabela 2: Kody wymiaru form finansowania				
Kod	Formy finansowania			
1	Pomoc bezzwrotna	X	X	X
2	Pomoc (w formie pożyczek, dotacji, gwarancji)			
3	Venture Capital (uczestnictwo, fundusze venture capital)			
4	Inne formy finansowania			
Tabela 3: Kody terytorialnego wymiaru				
Kod	Typ obszaru			
1	Miejski			
2	Góry			
3	Wyspy			
4	Rzadko lub prawie wcale zaludniony teren			
5	Obszary wiejskie (inne niż góry, wyspy lub rzadko lub prawie wcale zaludnione tereny)			

6	Pierwsze zewnętrzne granice UE (po 30.04.2004)			
7	Najbardziej oddalone regiony			
8	Obszary współpracy przygranicznej			
9	Obszary współpracy transgranicznej			
10	Obszary współpracy międzyregionalnej			
0	Nie dotyczy			
<i>Tabela 4: Kody dla kierunków działalności ekonomicznej</i>				
Kod	Działalność gospodarcza			
01	Rolnictwo, myślistwo i leśnictwo			
02	Rybołówstwo			
03	Przetwórstwo spożywcze			
04	Przetwórstwo tekstylne i ich produktów			
05	Przetwórstwo sprzętu transportowego			
06	Bliżej nie określone rodzaje infrastruktury przetwórstwa			
07	Górnictwo i kopalnictwo produktów wytwarzających energię			
08	Zaopatrzenie w energię, gaz, parę i gorącą wodę			
09	Gromadzenie, oczyszczanie oraz dystrybucja wody			
10	Poczta i telekomunikacja			
11	Transport			
12	Przemysł budowlany			
13	Sprzedaż detaliczna i hurtowa			
14	Hotele i restauracje			
15	Pośrednictwo finansowe			
16	Rynek nieruchomości, działalność biznesowa			
17	Administracja publiczna			
18	Edukacja			
19	Działalność ochrony zdrowia			
20	Działalność społeczna, wspólnotowa, instytucje pomocy społecznej i doradczej			
21	Działalność środowiskowa			
22	Inne nieokreślone usługi			
00	Nie dotyczy	X	X	X

3.9 Podsumowanie oceny ex-ante

< do uzupełnienia >

4 Priorytety programu

4.1 Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i wydajności w regionie przygranicznym poprzez rozwój infrastruktury transgranicznej i współpracy biznesowej

(PL proponuje wydać 50 % na ten Priorytet)

4.1.1 Opis

Sytuacja geopolityczna polsko-litewskiego regionu przygranicznego położonego pomiędzy rynkami UE na zachodzie, a olbrzymimi rynkami państw WNP na wschodzie daje dobre możliwości rozwoju ruchu tranzytowego związanego z gospodarkami i firmami posiadającymi duży potencjał eksportowy. Jednakże analiza społeczno-ekonomiczna pokazuje, że konkurencyjność i wzrost obszarów przygranicznych utrudnia nierozwinięta infrastruktura, struktura przemysłowa zorientowana na niedostatecznie wykwalifikowaną siłę roboczą, stare technologie, duże różnice dotyczące przedsiębiorczości pomiędzy obwodami, regionami i niedostateczna ilość wysokiej jakości usług biznesowych, nie w pełni wykorzystywany potencjał turystyczny oraz problemy związane ze środowiskiem naturalnym.

Dlatego priorytet ten jest zorientowany na:

- **Modernizację sieci/obiektów infrastrukturalnych położonych w pobliżu granicy i przyczyniających się do wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju całego obszaru przygranicznego**

Należy położyć nacisk na rozwój transportu lokalnego, logistyki, energii, środowiska naturalnego, infrastruktury i sieci IT, sieci dróg lokalnych oraz lokalnych i regionalnych ośrodków logistycznych, co z kolei prowadzi do promocji ruchu tranzytowego, poprawy przepustowości przejść granicznych, wypracowanie i wdrażanie wspólnych przestrzennych i regionalnych planów i strategii rozwoju, sektorowych planów działalności (środowisko naturalne, energia itd.);

- **Promowanie współpracy biznesowej i przedsiębiorczości**

Należy położyć nacisk na zachęcanie do współpracy, tworzenie nowych kontaktów i wymianę doświadczeń, wdrażanie wspólnych inicjatyw mających na celu promowanie biznesu, dywersyfikację gospodarczą, współpracę naukową i technologiczną, poprawę klimatu dla inwestycji i warunków dla MŚP a także inne działania przyczyniające się do wzrostu gospodarczego i zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw w regionie oraz zmniejszenia różnic pomiędzy regionami przez zastosowanie efektu synergii;

- **Rozwój zrównoważonej turystyki transgranicznej**

Należy położyć nacisk na rozwój i poprawę jakości wspólnych produktów i usług turystycznych oraz ich dywersyfikację, wspólny marketing turystyczny, promowanie wizerunku regionu, rozwój/ tworzenie turystyki na małą skalę związanej z infrastrukturą transgraniczną i renowacją obiektów dziedzictwa kulturowego/historycznego o znaczeniu transgranicznym.

Priorytet ten wspiera głównie "twarde" projekty inwestycyjne oraz działania przygotowawcze przy tych projektach (plany rozwoju, wspólne strategie, studia wykonalności, dokumentację projektową). Jednak wsparcie "miękkich" działań może być także kwalifikowane w ramach "promowania współpracy biznesowej i przedsiębiorczości" oraz "rozwoju zrównoważonej turystyki transgranicznej".

4.1.2 Główne cele

Główne cele tego priorytetu są następujące:

- Promowanie zrównoważonego wzrostu gospodarczego w rejonie przygranicznym;
- Rozwój i modernizacja infrastruktury fizycznej regionu zgodnie z wymogami unijnymi;

- Wzmacnianie środowiska biznesowego, wzrost konkurencyjności i potencjału eksportowego;
- Promowanie turystyki i rekreacji transgranicznej.

4.1.3 Wspierane działania

Wsparcie mogą uzyskać następujące działania (**lista niepełna**):

- Opracowanie i wdrażanie wspólnych planów rozwoju przestrzennego, regionalnych i sektorowych badań, programów i strategii rozwoju, dokumentacja projektowa;
- Rozwój i modernizacja transgranicznego transportu na małą skalę, środowiska naturalnego, energii, infrastruktury i sieci IT;
- Tworzenie transgranicznego monitoringu, systemów zarządzania i baz danych;
- Wspólna gospodarka zasobami wodnymi/ gruntami oraz obszarami chronionymi;
- Współpraca i tworzenie kontaktów pomiędzy powiązаныmi sektoralnie strukturami biznesowymi;
- Wspólny rozwój wyspecjalizowanych programów, w celu spełniania potrzeb biznesowych, wymiany wiedzy i doświadczeń biznesowych;
- Wdrażanie projektów i działań transgranicznych w obszarach innowacyjności i wdrażania nowoczesnych technologii;
- Rozwój GIS;
- Rozwój infrastruktury i sieci turystyki transgranicznej;
- Promowanie i zróżnicowanie produktów turystycznych, a szczególnie produktów ekologicznych;
- Korzystanie ze Środowiskowego Systemu Zarządzania i Planu Audytowego w infrastrukturze turystycznej (ISO 14.000, EMAS, eko – etykiety, zakupy ekologiczne itp.);
- Renowacja infrastruktury kulturalnej/historycznej.

4.1.4 Grupy docelowe

Główne grupy docelowe to:

- Władze regionalne i lokalne; organy świadczące usługi publiczne na zlecenie tych władz; inne jednostki prawne z udziałem tych władz lub działające w ich imieniu;
- Jednostki samorządu terytorialnego, ich wspólnoty i stowarzyszenia;
- Organy jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną;
- Organy centralne w imieniu przedstawicielstw regionalnych i lokalnych odpowiedzialne za wykonywanie zadań publicznych na poziomie regionalnym/lokalnym;
- Przedstawicielstwa administracji rządowej;
- Regionalne i lokalne przedstawicielstwa rządu centralnego odpowiedzialne za wykonywanie zadań publicznych na poziomie regionalnym/lokalnym;
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT)
- Organizacje transgraniczne (np. euroregiony);
- Stowarzyszenia i struktury biznesowe, Izby Handlu;
- Instytucje naukowe, badawcze i oświatowe;
- Podmioty prawne i osoby fizyczne będące instytucjami prowadzącymi działalność w zakresie szkolnictwa i edukacji;
- Instytucje kulturalne;
- Instytucje opieki zdrowotnej funkcjonujące w publicznym sektorze opieki zdrowotnej;
- Instytucje wspierające przedsiębiorczość, organizacje wspierające rozwój innowacyjności, organizacje wspierające, promujące oraz wdrażające działania w sektorze turystycznym;
- Organizacje i ośrodki turystyczne;
- Parki Narodowe i Regionalne, Parki Krajobrazowe;
- Lasy Państwowe i ich jednostki organizacyjne;
- NGO – stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje pozarządowe;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz kościelne i wyznaniowe podmioty prawne.

4.2 Priorytet 2: Wzmocnienie spójności transgranicznej i poprawa standardów życia

(PL proponuje wydać na ten Priorytet 44 %)

4.2.1 Opis

Silna współpraca pomiędzy miejscową ludnością w regionie przygranicznym, rozwiązywanie problemów społecznych, tworzenie atrakcyjnego środowiska do życia, umacnianie rynków lokalnych i promowanie inicjatyw rozwojowych na poziomie lokalnym i regionalnym - wszystkie te działania są nieodzowne do zapewnienia zrównoważonego rozwoju, zmniejszenia drugorzędnych ograniczeń i zacofania gospodarczego. Oba państwa tworzące region przygraniczny są połączone silnymi więzami kulturowymi i wspólnymi okresami w historii. Jak przedstawiono w analizie SWOT, region przygraniczny charakteryzuje się wykształconą ludnością, bogatym dziedzictwem kulturowym i historycznym, różnorodnością etniczną i kulturową, wieloma instytucjami oświatowymi różnych szczebli i stosunkowo tanią siłą roboczą. Jednak standardy życia są stosunkowo niskie; region boryka się z problemami społecznymi, nierozwiniętymi podstawami materialnymi w instytucjach oświatowych i opieki zdrowotnej, brakiem atrakcyjnych zajęć i zawodów dla młodych ludzi, wysoką stopą bezrobocia w polskiej części regionu, itd.

Dlatego priorytet ten jest skierowany na:

➤ **Rozwój nowych i wzmocnianie istniejących sieci współpracy w dziedzinie edukacji i zatrudnienia, opieki społecznej i zdrowotnej, kultury i sportu**

Należy położyć nacisk na zwiększenie współpracy społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych, struktur administracyjnych i partnerów społeczno-gospodarczych, tworzenie nowych transgranicznych sieci współpracy i struktur, by poprawić możliwości administracyjne i zarządcze na poziomie lokalnym i regionalnym, poprawę jakości oświaty i większą dostępność do kształcenia ustawicznego, zapewnienie wysokiej jakości opieki zdrowotnej i społecznej, promowanie równych szans, mobilności i elastyczności pracy, poprawę zdolności przystosowawczych pracowników, by spełniali potrzeby rynku, poprawę kwalifikacji, umiejętności i wzmocnienie poczucia pewności siebie oraz lepsze partnerstwo społeczne skutkujące wzmocnieniem spójności społecznej.

➤ **Poprawa środowiska życia**

Należy położyć nacisk w szczególności na zachowanie i wspólne zarządzanie zasobami naturalnymi i obszarami chronionymi, promowanie odnawialnych źródeł energii, poprawę infrastruktury oświatowej, zdrowotnej i społecznej oraz wspólny rozwój służb publicznych.

➤ **Zachowywanie regionalnej tożsamości i dziedzictwa kulturowego/historycznego**

Należy położyć nacisk na zachowanie i promocję dziedzictwa kulturowego i historycznego państw tworzących region przygraniczny, wzmocnianie więzów kulturowych i współpracę, wspieranie imprez kulturalnych i sportowych po obu stronach granicy, poprawę wizerunku regionu i jego atrakcyjności, integrowanie mniejszości narodowych po drugiej stronie granicy i zwiększenie aktywności społeczności lokalnych.

4.2.2 Główne cele

Główne cele tego priorytetu są następujące:

- Promowanie regionalnych i lokalnych inicjatyw transgranicznych i kontaktów pomiędzy społecznościami poprzez uznawanie ich różnorodności i wzmocnianie istniejących sieci współpracy;
- Tworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego środowiska życia dla lokalnej ludności;
- Zmniejszanie zacofania i wykluczenia społecznego.

4.2.3 Wspierane działania

Wsparcie mogą uzyskać następujące działania (**lista niepełna**):

- szkolenia, podnoszenie umiejętności, przekwalifikowanie się, szkolenia w miejscu pracy i wspólne programy edukacyjne (w tym nauka przez internet);
- rozwój transgranicznych inicjatyw dotyczących zatrudnienia i integracja nieprzystosowanych społecznie grup na rynku pracy;
- tworzenie sieci kontaktów na różnych poziomach i sektorach instytucji regionalnych i lokalnych;
- wdrażanie wspólnych strategii, działania transgraniczne, wizyty i wymiana doświadczeń w obszarach rozwoju zasobów ludzkich, obrony cywilnej, walki z przestępstwami, opieki społecznej, zdrowia, sportu i kultury;
- tworzenie/ poprawa transgranicznej infrastruktury zdrowotnej, społecznej i oświatowej oraz tworzenie wspólnych służ publicznych, baz danych, rejestrów, strategii, itd;
- rozwijanie/poprawa infrastruktury środowiskowej o małej skali;
- wspólne szkolenia, monitoring i zarządzanie zasobami naturalnymi i obszarami chronionymi, korzyści ekologiczne;
- wspólne projekty/ działania na rzecz promocji i wykorzystania biomasy, energii geotermalnej, wodnej, wiatrowej i słonecznej;
- opracowanie strategii i urządzeń mających na celu oszczędzanie energii;
- planowanie i zarządzanie wspólnymi czynnościami i działaniami w sytuacjach kryzysowych (katastrofy naturalne i technologiczne, wypadki, zanieczyszczenie, itd.);
- wymiana doświadczeń i wspólne szkolenia dotyczące walki z przestępstwami i bezpieczeństwa;
- badania kulturowe i historyczne oraz działalność badawcza, tworzenie wspólnych baz danych obiektów kulturalnych i historycznych;
- wymiana doświadczeń na temat renowacji historycznych zabytków/obiektów architektury.

4.2.4 Grupy docelowe

Główne grupy docelowe to:

- Władze regionalne i lokalne; organy świadczące usługi publiczne na zlecenie tych władz; inne jednostki prawne z udziałem tych władz lub działające w ich imieniu;
- Jednostki samorządu terytorialnego, ich wspólnoty i stowarzyszenia;
- Organy jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną;
- Organy centralne w imieniu przedstawicielstw regionalnych i lokalnych odpowiedzialne za wykonywanie zadań publicznych na poziomie regionalnym/lokalnym;
- Przedstawicielstwa administracji rządowej;
- Regionalne i lokalne przedstawicielstwa rządu centralnego odpowiedzialne za wykonywanie zadań publicznych na poziomie regionalnym/lokalnym;
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT)
- Organizacje transgraniczne (np. euroregiony);
- Stowarzyszenia i struktury biznesowe, Izby Handlu;
- Instytucje naukowe, badawcze i oświatowe;
- Podmioty prawne i osoby fizyczne będące instytucjami prowadzącymi działalność w zakresie szkolnictwa i edukacji;
- Instytucje kulturalne;
- Instytucje i stowarzyszenia działające w sektorze sportu, rynku pracy i edukacji;
- Organizacje działające na rzecz ochrony środowiska i energii;
- Społeczności lokalne;
- Instytucje opieki zdrowotnej funkcjonujące w publicznym sektorze opieki zdrowotnej
- Instytucje wspierające przedsiębiorczość, organizacje wspierające rozwój innowacyjności, organizacje wspierające, promujące oraz wdrażające działania w sektorze turystycznym;
- Organizacje i ośrodki turystyczne;
- Parki Narodowe i Regionalne, Parki Krajobrazowe;

- Lasy Państwowe i ich jednostki organizacyjne;
- NGO – stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje pozarządowe;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz kościelne i wyznaniowe podmioty prawne.

Ostateczna lista potencjalnych wnioskodawców będzie przedstawiona w „Wytycznych dla wnioskodawców”.

4.3 Priorytet 3: Pomoc techniczna

4.3.1 Opis

Pomoc techniczna (PT) Programu Współpracy Transgranicznej powinna być wykorzystywana do finansowanie kosztów związanych z przygotowaniem, administracją i zarządzaniem, informacją, promowaniem i szkoleniem, rozwojem i działaniem z informatyzowanego systemu wymiany danych, zakupami potrzebnego sprzętu, monitoringiem, oceną i kontrolą programu. Wspólny Sekretariat Techniczny będzie finansowany z budżetu PT.

Zgodnie z artykułem 46 Rozporządzenia Ogólnego 6% całkowitej kwoty przeznaczonej na cel europejskiej współpracy terytorialnej zostanie przeznaczony na TA.

4.3.2 Główne cele

Główne cele tego priorytetu to:

- Zapewnienie płynnego i skutecznego zarządzania programem;
- Zapewnienie terminowego i skutecznego zaangażowania i wypłaty funduszy objętych programem;
- Doradzanie/szkolenie wnioskodawców i beneficjentów;
- Zapewnienie rozpowszechniania informacji o programie i jego wynikach.

4.3.3 Wspierane działania

Wsparcie mogą uzyskać następujące działania (**lista niepełna**):

- Wsparcie przy tworzeniu, przygotowywaniu i ocenie operacji (spotkania i działania instytucji odpowiedzialnych za administrowanie i zarządzanie programem, [WKMS](#), grup roboczych i zadaniowych, zewnętrzne ekspertyzy i badania, seminaria/szkolenia dla potencjalnych aplikantów, wyposażenie, dokumentacja itd.);
- Administrowanie i zarządzanie programem (spotkania i działania instytucji odpowiedzialnych za administrowanie i zarządzanie programem, zewnętrzne ekspertyzy i badania, seminaria/szkolenia dla potencjalnych aplikantów, wyposażenie, dokumentacja itd.);
- Ocena i kontrola (oceny, zewnętrzne ekspertyzy i badania, audyty, kontrole niezapowiedziane, seminaria i szkolenia, dokumentacja, itd.);
- Informacja, promocja i działania mające na celu podniesienie świadomości (publikacje, imprezy, nawiązywanie kontaktów, strony internetowe, media, tożsamość wizualna, wyposażenie, dokumentacja, wymiana doświadczeń, itd.);
- wypracowywanie istotnych badań i baz danych;
- Instalowanie, obsługiwanie i łączenie ze sobą z informatyzowanych systemów wymiary danych.

4.3.4 Grupy docelowe

Głównymi grupami docelowymi są:

- Instytucje i struktury zarządzające, administrujące i monitorujące program;
- Wnioskodawcy i beneficjenci działań.

Wskaźniki programu

Niniejszy rozdział opisuje wskaźniki do pomiaru osiągnięcia określonych celów dla każdego priorytetu. Głównie zastosowano wskaźniki wyników i wydajności.

4.4 Główne wskaźniki programu: Stopień współpracy

Wskaźnik	Wartość podstawowa (jeżeli istnieje)	Cel (na 2013) (jeżeli istnieje)	Źródło informacji
Liczba projektów spełniających dwa główne kryteria CBC *	-	Min. 85	Raporty programowe
Liczba projektów spełniających trzy główne kryteria CBC*	-	Min. 50	Raporty programowe
Liczba projektów spełniających cztery główne kryteria CBC*	-	Min. 35	Raporty programowe

* Główne kryteria CBC: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólny personel, wspólne finansowanie

4.5 Wskaźniki dla poszczególnych priorytetów

Priorytet 1: Wzrost konkurencyjności i wydajności w regionie przygranicznym poprzez rozwój infrastruktury transgranicznej i współpracy biznesowej				
Rodzaj	Wskaźnik	Wartość podstawowa (jeżeli istnieje)	Cel (na 2013) (jeżeli istnieje)	Źródło informacji
Produktu	Liczba projektów rozwoju wspólnej infrastruktury i/lub wspólnego korzystania z infrastruktury (transport,	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba projektów wspierających rozwój transgranicznej współpracy biznesowej	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba projektów rozwoju wspólnej transgranicznej infrastruktury turystycznej/ kulturalnej historycznej	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba wypracowanych planów rozwoju przestrzennego/ regionalnego dla regionu CBC		Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
Rezultatu	Wzrost liczby zmodernizowanych obiektów infrastruktury granicznej	xxx	Xxx%	Raporty programowe i projektowe,
	Wzrost liczby trwałych kontaktów biznesowych	xxx	Xxx%	Raporty programowe i projektowe, badania,
	Wzrost liczby wspólnych strategii i planów	xxx	Xxx %	Raporty programowe i projektowe, badania,
	Wzrost liczby turystów w CBC	xxx	Xxx %	Statystyki, przeglądy

Priorytet 2: Wzmocnienie spójności transgranicznej i poprawa standardów życia				
Rodzaj	Wskaźnik	Wartość podstawowa (gdzie się stosuje)	Cel (na 2013) (gdzie się stosuje)	Źródło informacji
Produktu	Liczba osób uczestniczących we wspólnych działaniach szkoleniowych/przekwalifikowaniu się	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba osób uczestniczących we wspólnych działaniach i imprezach po drugiej stronie	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba projektów rozwijających współpracę na obszarze służb publicznych	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba projektów promujących wspólny monitoring i zarządzanie zasobami naturalnymi i obszarami chronionymi	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba projektów promujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
	Liczba projektów rozwijających badania kulturowe/histeryczne i/lub wymianę doświadczeń	-	Min. xxx	Raporty programowe i projektowe
Rezultatu	Wzrost liczby społeczności lokalnych zaangażowanych w działania CBC	Xxx %	X %	Raporty programowe, badania, przeglądy
	Wzrost liczby osób obsługiwanych przez służby publiczne i będących w ich	xxx %	X %	Raporty programowe, badania,
	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Xxx	X%	Raporty programowe, badania, przeglądy

5 Plan finansowy

Propozycja PL: Jak uzgodniono na pierwszym spotkaniu Grupy Roboczej w Mrągowie, podział funduszy na poszczególne priorytety będzie podobny. Dlatego podtrzymujemy to co zaproponowaliśmy w naszych komentarzach do pierwszego projektu Programu Operacyjnego, tj. **50% - na Priorytet 1 i 44% - na Priorytet 2**.

	Koszty kwalifikowane razem	Wydatki publiczne				Prywatne	Pozostałe	Kredyty z EBI*
		Finansowanie publiczne razem	EFRR	Stopa finansowania przez EFRR (%)	Krajowy wkład publiczny			
2007-2013								
Priorytet 1				85%				
Priorytet 2				85%				
Priorytet 3				85%				
Razem 2007-2013	84 339 565	84 339 565	71 688 630	85%	12 650 935	0	0	0

Podział na państwa	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Litwa	4 250 000	4 000 000	4 000 000	4 100 000	4 449 165	4 450 912	4 721 300	29 971 377
Polska	6 153 945	5 584 292	5 617 749	5 809 691	6 007 057	6 182 396	6 362 323	41 717 453
Razem	10 403 945	9 584 292	9 617 749	9 909 691	10 456 222	10 633 308	11 083 623	71 688 830

6 Postanowienia wykonawcze dla programu

Celem niniejszego rozdziału jest opisanie organów odpowiedzialnych za zarządzanie programem oraz określenie zadań i funkcji każdego z tych organów. W rozdziale tym opisano także wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi organami, systemy monitorowania, kontroli i oceny programu oraz działania informacyjne i reklamowe. Ponadto rozdział zawiera także część poświęconą przepływowi finansowym i płatnościom.

6.1 Struktury zarządzania

Zarządzanie programem jest zgodne z postanowieniami dotyczącymi struktury zarządzania określonymi w Artykule 59 Rozporządzenia Ogólnego³ i obejmuje:

- jedną Instytucję Zarządzającą w rozumieniu Artykułów 59 i 60 Rozporządzenia Ogólnego oraz Artykułów 14(1) i 15 Rozporządzenia EFRR⁴;
- jedną Instytucję Certyfikującą w rozumieniu Artykułów 59 i 61 Rozporządzenia Ogólnego;
- jedną Instytucję Audytową w rozumieniu Artykułów 59 i 62 Rozporządzenia Ogólnego;
- Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący (WKMS) w rozumieniu Artykułu 63 Rozporządzenia Ogólnego;
- Wspólny Sekretariat Techniczny w rozumieniu Artykułu 14(1) Rozporządzenia EFRR.

Litwa i Polska określiły zasady regulujące ich stosunki z Instytucją Zarządzającą, Instytucją Certyfikującą i Instytucją Audytową oraz ich stosunki z Komisją Europejską.

6.1.1 Instytucja Zarządzająca

Polscy i litewscy partnerzy programu uzgodnili, że funkcja Instytucji Zarządzającej zostanie delegowana Departamentowi Polityki Regionalnej Litewskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Informacje do kontaktu:

Adres: Sventaragio str. 2, Wilno, LT-01510 Litwa
Telefon: + 370 5 xxx
Fax: +370 5 xxx
E-mail: gediminas.cesonis@vrm.lt

Rozporządzenie Ogólne (Artykuł 60) wymaga, by na Instytucję Zarządzającą nałożono ogólną odpowiedzialność za efektywne i prawidłowe zarządzanie i wdrażanie Programu, a w szczególności:

- a. zapewnienie, że operacje są wybierane do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu operacyjnego oraz że spełniają one mające zastosowanie zasady wspólnotowe i krajowe przez cały okres ich realizacji;
- b. weryfikację, że współfinansowane towary i usługi są dostarczone;
- c. zapewnienie istnienia informatycznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach programu operacyjnego oraz zapewnienie, że dane na temat realizacji, niezbędne do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny są gromadzone;

³ Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

⁴ Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999

- d. zapewnienie utrzymywania przez beneficjentów i inne podmioty uczestniczące w realizacji operacji odrębnego systemu księgowego albo odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją, bez uszczerbku dla krajowych zasad księgowych;
- e. zapewnienie, że oceny programów operacyjnych, o których mowa w art. 48 ust. 3, są przeprowadzane zgodnie z art. 47 Rozporządzenia Ogólnego;
- f. ustanawianie procedur dla zapewnienia, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i audytów, wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, są przechowywane zgodnie z wymogami art. 90 Rozporządzenia Ogólnego;
- g. zapewnianie otrzymywania przez Instytucję Certyfikującą wszystkich niezbędnych informacji o procedurach i weryfikacjach prowadzonych w odniesieniu do wydatków na potrzeby poświadczania;
- h. kierowanie pracą Wspólnego Komitetu Monitorującego i Sterującego i zapewnienie, że Komitet otrzymuje dokumentację wymaganą w celu umożliwienia monitorowania jakościowego realizacji programu operacyjnego w świetle jego szczegółowych celów;
- i. przedkładanie Komisji rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji, po ich uprzednim zatwierdzeniu przez Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący (przygotowanie tych sprawozdań zostanie delegowane na Wspólną Grupę Roboczą);
- j. zapewnianie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji ustanowionych w art. 69 Rozporządzenia Ogólnego.

Zgodnie z Rozporządzeniem EFRR Instytucja Zarządzająca będzie również:

- zapewniać zatwierdzenie wydatków każdego beneficjenta uczestniczącego w operacji przez kontrolera, o którym mowa w rozdziale xxx niniejszego Programu (Artykuł 15(1));
- ustanawiać, w porozumieniu z Beneficjentem Wiodącym, zasady wdrażania każdej operacji (Artykuł 15(2));
- powoływać Wspólny Sekretariat Techniczny (Artykuł 14(1)).

Realizacja obowiązków Instytucji Zarządzającej będzie zgodna z Rozporządzeniem Wykonawczym⁵, w szczególności z Artykułami 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 13(1), 14(1), 15.

Ponadto Instytucja Zarządzająca będzie wykonywać funkcje monitorujące określone w rozdziale xxx niniejszego Programu.

Wspólny Sekretariat Techniczny będzie wspierał Instytucję Zarządzającą w wykonywaniu powierzonych obowiązków. Jeżeli jedno lub więcej zadań Instytucji Zarządzającej zostanie delegowanych na Wspólny Sekretariat Techniczny, stosowne umowy zostaną formalnie sporządzone na piśmie.

W celu zatwierdzenia wydatków, kontrola pierwszego stopnia powinna być prowadzona przez każdy Kraj Członkowski (tzw. kontrolerów). Kontrolerzy będą weryfikować dostarczane produkty i usługi stanowiące przedmiot dofinansowania, zasadność wydatków zadeklarowanych w ramach operacji lub ich części wdrażanych na terytorium każdego z krajów członkowskich, a także zgodność tych wydatków i operacji, lub części tych operacji, z zasadami wspólnotowymi i narodowymi.

---

⁵ Rozporządzenie Komisji nr Xxx/2006 of xxx ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

W tym celu każdy kraj członkowski wyznaczy kontrolerów odpowiedzialnych za weryfikację legalności i poprawności wydatków zadeklarowanych przez każdego z beneficjentów uczestniczących w operacjach na swoim terytorium.

W przypadku, gdy dostawa współfinansowanych produktów i usług może być zweryfikowana tylko w odniesieniu do całej operacji, weryfikacja powinna być przeprowadzona przez kontrolera z kraju członkowskiego, gdzie jest zlokalizowany Beneficjent Wiodący. Szczególne warunki instytucji przeprowadzającej taką kontrolę zostaną opisane w szczegółowym dokumencie.

Zgodnie z Artykułem 16 (2) Rozporządzenia ERFF, każdy z krajów członkowskich powinien zapewnić, iż w okresie 3 miesięcy wydatki zostaną zatwierdzone przez kontrolerów.

Polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego będzie organem odpowiedzialnym za koordynację wdrażania programu po stronie polskiej i będzie głównym partnerem dla Instytucji Zarządzającej na poziomie programu.

Informacje kontaktowe

Adres: Wspólna 2/4 00-926 Warszawa, Polska

Telefon: + 48 22 461-

Fax: + 48 22 461-

E-mail:

Główne zadania polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego będą obejmować koordynację, wdrażanie i monitoring Programu i projektów po polskiej stronie granicy, a w szczególności:

- gromadzenie rzetelnych informacji finansowych i statystycznych na temat wdrażania, dla wskaźników monitorujących i do oceny, oraz przekazywanie tych danych zgodnie z ustaleniami pomiędzy Państwem Członkowskim i Komisją;
- przygotowywanie rzetelnych sprawozdań dotyczących polskiej części obszaru kwalifikowanego, zgodnie z ustaleniami pomiędzy Państwem Członkowskim i Komisją;
- zapewnienie realizacji obowiązków dotyczących informacji i promocji;
- zapewnienie zgodności z politykami wspólnotowymi;
- działanie zgodnie z systemami instytucjonalnymi, prawnymi i finansowymi danego Państwa Członkowskiego.

- ... do uzupełnienia

6.1.2 Instytucja Certyfikująca

Litewscy i polscy partnerzy programu zgadzają się, by funkcję Instytucji Certyfikującej powierzyć Departamentowi Funduszy Narodowych w **Litewskim Ministerstwie Finansów**.

Informacje kontaktowe:

Adres:

Telefon: +

Fax: +

E-mail:

Instytucja Certyfikująca będzie odpowiedzialna za poświadczanie ogólnej rzetelności i jakości wdrażania operacji przed wystąpieniem o wypłatę do Komisji Europejskiej.

Zgodnie z Artykułem 61 Rozporządzenia Ogólnego, Instytucja Certyfikująca będzie w szczególności odpowiedzialna za:

- a. opracowanie i przedłożenie Komisji poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność;

- b. poświadczenie, że :
- (i) deklaracja wydatków jest dokładna, wynika wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;
  - (ii) zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i spełniają zasady wspólnotowe i krajowe;
- c. zapewnienie, do celów poświadczenia, że otrzymała od Instytucji Zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;
- d. uwzględnienie, do celów poświadczenia, wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez Instytucję Audytową lub na jej odpowiedzialność ;
- e. utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji ;
- f. prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii Europejskiej przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez potrącenie ich z następnej deklaracji wydatków.

Ponadto Instytucja Certyfikująca będzie ponosić odpowiedzialność za następujące funkcje określone w Rozporządzeniu Ogólnym:

- przesyłanie do Komisji, nie później niż do dnia 30 kwietnia każdego roku, tymczasowej prognozy dotyczącej ich prawdopodobnych wniosków o płatność na bieżący rok budżetowy i kolejny rok budżetowy (Artykuł 76(3));
- księgowanie wszelkich odsetek uzyskanych z tytułu płatności zaliczkowej na koncie danego programu operacyjnego, uznając je za zasoby danego państwa członkowskiego w formie krajowego wkładu publicznego. Zostaną one zadeklarowane Komisji w chwili końcowego zamknięcia programu operacyjnego (Artykuł 83);
- przesyłanie wniosków o płatności okresowe w miarę możliwości trzy razy w roku (Artykuł 87(1));
- zapewnianie, aby Beneficjenci Wiodący otrzymali pełną kwotę wkładu ze środków publicznych możliwie najszybciej i w całości (Artykuł 80).

Zgodnie z Rozporządzeniem EFRR Instytucja Certyfikująca:

- otrzymuje płatności przekazywane przez Komisję i dokonuje płatności na rzecz Beneficjentów Wiodących (Artykuł 14);
- bez uszczerbku dla odpowiedzialności Państw Członkowskich za wykrywanie i korygowanie nieprawidłowości oraz za odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych, zapewnia odzyskanie od Beneficjenta Wiodącego wszelkich kwot wypłaconych w wyniku nieprawidłowości (Artykuł 17(2)).

Realizacja obowiązków Instytucji Certyfikującej będzie zgodna z Rozporządzeniem Wykonawczym, w szczególności w odniesieniu do Artykułu 20.

6.1.3 Instytucja Audytowa

Litewscy i polscy partnerzy programu zgadzają się, by funkcję Instytucji Audytowej powierzyć **xxxx Litewskiemu Ministerstwu xxx.**

Informacje kontaktowe:

Adres:
Telefon: +
Fax: +
E-mail:

Zgodnie z Artykułem 62 Rozporządzenia Ogólnego Instytucja Audytowa będzie w szczególności odpowiedzialna za:

- a. zapewnienie prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli programu operacyjnego ;
- b. zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków ;
- c. przedstawianie Komisji, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać audyty, o których mowa w lit. a) i b), metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatywny rozplanowanie audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania ;
- d. do dnia 31 grudnia każdego roku w latach 2008–2015 :
  - (i) przedłożenie Komisji rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla programu oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemach zarządzania i kontroli programu. Pierwsze sprawozdanie, które należy złożyć do dnia 31 grudnia 2008 r., obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia, o której mowa w lit. e) ;
  - (ii) wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na odpowiedzialność Instytucji Audytowej, w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje skutecznie, tak aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są prawidłowe, oraz aby dawać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe;
  - (iii) przedkładanie, w stosownych przypadkach zgodnie z art. 86 Rozporządzenia Ogólnego, deklaracji częściowego zamknięcia zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków;
- e. przedłożenie Komisji, nie później niż dnia 31 marca 2017 r., deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe .

Realizacja obowiązków Instytucji Audytowej będzie zgodna z Rozporządzeniem Wykonawczym, w szczególności w odniesieniu do Artykułów 16, 17 i 18.

Instytucja Audytowa zapewnia, że czynności audytowe uwzględniają uznane w skali międzynarodowej standardy audytu. W przypadku gdy audyty i kontrole, o których mowa w ust. 1 lit. a) i b), są przeprowadzane przez podmioty inne niż Instytucja Audytowa, Instytucja Audytowa zapewnia takim podmiotom niezbędną niezależność funkcjonalną.

Instytucja Audytowa będzie niezależna funkcjonalnie od Instytucji Zarządzającej i Instytucji Certyfikującej. Zgodnie z Artykułem 14(2) Rozporządzenia EFRR audytorzy będą niezależni od systemu kontroli, o którym mowa w Artykule 16(1) i rozdziale xxx tego programu.

Zgodnie z Artykułem 14(2) Rozporządzenia EFRR Instytucja Audytowa jest wspomagana przez grupę audytorów, w skład której wchodzi po xxx przedstawicieli Polski i Litwy. Grupa audytorów działa zgodnie z regulaminem xxx , i jest kierowana przez Instytucję Audytową. Grupa audytorów zostanie utworzona najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od decyzji o zatwierdzeniu programu CBC.

6.1.4 Wspólny Sekretariat Techniczny

Zgodnie z Artykułem 14(1) Rozporządzenia EFRR Instytucja Zarządzająca utworzy Wspólny Sekretariat Techniczny.

Informacje kontaktowe:

Adres:	Sv. Ignoto str. 5, LT-01120, Vilnius, Lithuania.
Telefon:	+370 5 261 0497
Fax:	+370 5 261 0498
E-mail:	info@interreg3a.org
WWW:	www.interreg3a.org

Wspólny Sekretariat Techniczny (WST) będzie odpowiedzialny za codzienne kierowanie operacyjne programem i będzie pełnić funkcję sekretariatu Wspólnego Komitetu Monitorującego i Sterującego (WKMS) i grup zadaniowych utworzonych przez WKMS.

Główne zadania WST są następujące:

- wspomaganie Instytucji Zarządzającej oraz Wspólnego Komitetu Monitorującego i Sterującego oraz, w stosownych przypadkach, Instytucji Certyfikującej i Instytucji Audytorowej w realizacji ich zadań;
- gromadzenie i dostarczanie rzetelnych informacji finansowych i statystycznych potrzebnych do właściwego monitorowania programu i oceny;
- sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji;
- dystrybuowanie informacji i realizacja działań promocyjnych dla programu i jego operacji, w tym prowadzenie strony internetowej programu;
- organizowanie działań promujących program i wspieranie tworzenia, działań przygotowawczych i wdrażających;
- udzielanie informacji i rad wnioskodawcom, beneficjentom i opinii publicznej;
- przygotowanie i udostępnianie formularzy wniosków i wytycznych, podręczników dla wnioskodawców/beneficjentów i formularzy raportowania;
- rejestrowanie wniosków złożonych i wykonywanie oceny ich zgodności administracyjnej i kwalifikowania;
- przygotowywanie aktów umów;
- monitorowanie postępów poczynionych w operacjach poprzez zbieranie i sprawdzanie sprawozdań, monitorowanie wydajności, wyników i realizacji finansowej;
- wykonywanie zwykłych prac sekretarskich, tj. organizowanie spotkań, sporządzanie protokołów itd.;
- współpraca z organizacjami, instytucjami i sieciami istotnymi z perspektywy realizacji celów programu.

WST będzie posiadał międzynarodowy personel składający się z osób reprezentujących oba państwa uczestniczące w programie. Ilość pracowników i ich kwalifikacje powinny być odpowiednie do wyżej opisanych funkcji.

WST będzie finansowany z budżetu Pomocy Technicznej.

6.1.5 Inne organy

Uwzględniając to, że WST będzie umiejscowiony na Litwie, powinny zostać powołane pewne polskie instytucje regionalne w celu zapewnienia bezpośredniego kontaktu z wnioskodawcami.

W ramach Programu po polskiej stronie granicy zostaną wyznaczone Regionalne Punkty Kontaktowe (Informacyjne), by zapewnić skuteczną promocję programu i system informacyjny. Będą się one mieścić w Urzędach Marszałkowskich w województwie podlaskim i warmińsko-mazurskim.

Główne obowiązki Regionalnych Punktów Kontaktowych będą następujące:

- regionalne konsultacje dla potencjalnych beneficjentów (organizowanie szkoleń, seminariów itp. skierowanych do potencjalnych wnioskodawców);
- wspieranie potencjalnych wnioskodawców w przygotowywaniu wniosków;
- otrzymywanie kopii wniosków i sprawdzanie, czy są kompletne (przed wysłaniem ich do WST);
- usługi informacyjne i doradcze na skalę lokalną,
- współpraca ze Wspólnym Sekretariatem Technicznym przy promocji programu;
- regionalne "public relations".

6.2 Systemy monitorowania, kontroli i oceny programu

6.2.1. Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący (WKMS)

Zgodnie z Artykułem 63 Rozporządzenia Ogólnego, w terminie trzech miesięcy od daty powiadomienia o decyzji zatwierdzającej program operacyjny Polska i Litwa ustanowią Komitet Monitorujący. Uwzględniając ograniczony rozmiar Programu Współpracy Transgranicznej państwa uczestniczące w programie zdecydowały o połączeniu funkcji Komitetu Monitorującego i Komitetu Sterującego w jeden organ - Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący (WKMS).

Ogólnym zadaniem WKMS jest zapewnienie jakości i skuteczności realizacji oraz odpowiedzialności operacji programu.

WKMS podejmuje decyzje o procedurach wewnętrznych obowiązujących w programie uwzględniając systemy instytucjonalne, prawne i finansowe państw w nim uczestniczących.

6.2.1.1 Zadania WKMS

Zgodnie z Artykułem 65 Rozporządzenia Ogólnego, główne zadania WKMS są następujące:

- a. analizowanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru finansowanych operacji w terminie sześciu miesięcy od zatwierdzenia programu CBC i zatwierdzanie wszelkie zmian tych kryteriów zgodnie z potrzebami programowania;
- b. dokonywanie okresowych przeglądów postępów na drodze do osiągnięcia konkretnych celów programu operacyjnego na podstawie dokumentów przedkładanych przez Instytucję Zarządzającą;
- c. analizowanie wyników wdrażania, w szczególności osiągnięcia celów określonych dla każdej osi priorytetowej oraz oceny, o której mowa w art. 48 ust. 3 Rozporządzenia Ogólnego;
- d. analizowanie i zatwierdzanie rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji, o których mowa w art. 67 Rozporządzenia Ogólnego;
- e. otrzymywanie informacji o treści rocznego sprawozdania audytowego lub jego części odnoszącej się do danego CBC i o wszelkich istotnych uwagach, jakie Komisja może przedstawić po przeanalizowaniu tego sprawozdania lub odnoszących się do tej części sprawozdania;
- f. występowanie do Instytucji Zarządzającej z wnioskiem o przeprowadzenie wszelkiego rodzaju przeglądów lub analizy programu CBC mogących prawdopodobnie przyczynić się do osiągnięcia celów funduszy, o których mowa w art. 3 Rozporządzenia Ogólnego, lub do usprawnienia jego zarządzania programem, w tym zarządzania finansowego;
- g. analizowanie i zatwierdzanie wszelkich wniosków o zmianę treści decyzji Komisji w sprawie wkładu funduszy.

Ponadto Komitet Monitorujący:

- zatwierdza pakiet dokumentów dotyczących wniosku aplikacyjnego zanim Wspólny Sekretariat Techniczny ogłosi pierwsze wezwanie do składania wniosków. Komitet zostanie poinformowany o zmianach wprowadzonych w pakiecie i może przedstawić swoje uwagi na ich temat;
- wybiera operacje do dofinansowania (Artykuł 19(3) Rozporządzenia EFRR), łącznie z listą Projektów Strategicznych;
- decyduje o przeprowadzeniu ocen operacji, o których mowa w Artykule 46(3) Rozporządzenia Ogólnego finansowanych z budżetu na pomoc techniczną (Artykuł 47(4) Rozporządzenia Ogólnego);
- zatwierdza plan komunikacji (Artykuł 2(2) Rozporządzenia Wykonawczego);
- potwierdza projekt opisu systemów zarządzania i kontroli wymaganych na mocy Artykułu 71(1) Rozporządzenia Ogólnego i Artykułu 23 Rozporządzenia Wykonawczego, zanim zostaną one złożone do Komisji Europejskiej przez Instytucję Audytową (porównaj z rozdziałem xxx);
- zatwierdza Regulamin, plan pracy i budżet WST;
- koordynuje program z innymi programami i politykami wspólnotowymi.

WKMS może także tworzyć grupy doradcze i Grupy Zadaniowe zajmujące się szczegółowymi zagadnieniami związanymi z wdrażaniem i oceną Programu.

6.2.1.2 Skład i procedury

Zgodnie z Artykułem 14(3) Rozporządzenia EFRR, każde z Państw Członkowskich uczestniczących w programie operacyjnym powołuje swoich przedstawicieli do Komitetu Monitorującego i Sterującego. O jego składzie decydują Państwa Członkowskie uczestniczące w Programie. WKMS opracuje swój własny Regulamin zawierający szczegółowy opis jego zadań, obowiązków, składu, przewodnictwa i zasad podejmowania decyzji. WKMS spotyka się co najmniej dwa razy rocznie.

Aby zapewnić skuteczność i równą reprezentację litewsko-polski WKMS będzie składał się z przedstawicieli poziomów krajowych, jak i regionalnych/lokalnych. W skład WKMS będą wchodzić:

- zrównoważona liczba przedstawicieli każdego kraju uczestniczącego w programie;
- przedstawiciele Komisji Europejskiej, Instytucji Zarządzającej, Instytucji Audytowej, Instytucji Certyfikującej oraz Wspólnego Sekretariatu Technicznego mogą uczestniczyć z głosem doradczym.

Wybrani partnerzy społeczno-gospodarczy i organizacje pozarządowe oraz organy odpowiedzialne za środowisko naturalne w obydwu państwach mogą uczestniczyć jako obserwatorzy lub doradcy WKMS. Przedstawiciel EBI i EFI może uczestniczyć z głosem doradczym, jeżeli Bank/Fundusz mają swój wkład w Program.

Posiedzeniom WKMS będą przewodniczyć przedstawiciele instytucji krajowych odpowiedzialnych za wdrażanie Programów CBC w państwach członkowskich. W przypadku Litwy – reprezentant Ministerstwa Spraw Wewnętrznych obejmie funkcję przewodniczącego posiedzeń WKMS, natomiast w przypadku Polski funkcję przewodniczącego będzie pełnił przedstawiciel Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Przewodnictwo posiedzeniom będzie zmieniać się corocznie.

WKMS będzie podejmować decyzje poprzez osiągnięcie konsensusu. Decyzje można również podejmować procedurą obiegową. W trakcie prac nad oceną projektu należy przestrzegać zasady zachowania poufności.

WKMS będzie wspierany przez Wspólny Sekretariat Techniczny. Sekretariat będzie odpowiedzialny za przygotowanie dokumentacji dotyczącej posiedzeń.

6.2.2 System monitorowania

Instytucja Zarządzająca oraz Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący zapewnią ogólną jakość wdrożenia tego programu. Zgodnie z Artykułem 66(2) Rozporządzenia Ogólnego, prowadzą one monitorowanie poprzez odniesienie do wskaźników finansowych oraz wskaźników wydajności i wyników określonych w niniejszym programie, rozdział xxx (w odniesieniu do Artykułu 12(4) Rozporządzenia EFRR). Jeżeli rodzaj pomocy na to pozwala, w statystykach należy uwzględnić podział na płeć i wielkość przedsięwzięcia odbiorcy.

Monitoring powinien wykorzystywać akty umów z beneficjentami (określających kwantyfikowaną wydajność i wyniki a także wskaźniki ich osiągnięcia dla każdej operacji), regularne sprawozdania Beneficjentów Wiodących oraz wyniki kontroli na miejscu realizacji, by dokonać oceny postępów w operacjach w stosunku do celów programu.

Sprawozdania na temat postępów (technicznych i finansowych) będą regularnie przekazywane przez Beneficjentów Wiodących do Wspólnego Sekretariatu Technicznego. WST będzie gromadził i opracowywał dane z tych sprawozdań a także dostępne dane na temat zaangażowania i wypłaty funduszy programu, aby umożliwić wyciąganie wniosków na poziomie programu. Informacje te będą wykorzystywane do przygotowania rocznych i końcowych sprawozdań z realizacji.

Zgodnie z Artykułem 68(1) Rozporządzenia Ogólnego, każdego roku po przedłożeniu rocznego sprawozdania Komisja i Instytucja Zarządzająca dokonują analizy postępu osiągniętego w realizacji programu operacyjnego, najważniejszych wyników osiągniętych w poprzednim roku, wykonania finansowego oraz innych czynników pod kątem usprawnienia realizacji.

System monitorowania będzie przekazywał Komisji informacje wymagane na mocy Rozporządzenia Wykonawczego.

6.2.3 Roczne i końcowe sprawozdania z realizacji

Zgodnie z Artykułem 67(1) Rozporządzenia Ogólnego, po raz pierwszy w roku 2008, a następnie do dnia 30 czerwca każdego roku, Instytucja Zarządzająca przesyła Komisji Europejskiej sprawozdanie roczne, a do dnia 31 marca 2017 r. końcowe sprawozdanie z realizacji programu CBC. Sprawozdania roczne będą przygotowywane przez Wspólny Sekretariat Techniczny i zatwierdzane przez Instytucję Zarządzającą oraz Komitet Monitorujący przed ich przekazaniem do Komisji. Sprawozdania te będą przygotowywane zgodnie z wymogami określonymi przez Komisję Europejską i będą zawierać informacje określone w Artykule 67(2) Rozporządzenia Ogólnego. Roczne sprawozdania z realizacji będą oparte na informacjach przekazywanych przez opisany powyżej System Monitorowania.

Uwagi dotyczące sprawozdań rocznych, od Komisji Europejskiej do Instytucji Zarządzającej, będą przekazywane Komitetowi Monitorującemu, a w odpowiedzi na te uwagi zostaną podjęte działania. Instytucja Zarządzająca poinformuje Komisję o tych działaniach.

Do dnia 31 marca 2017 roku sprawozdanie końcowe z realizacji programu CBC zostanie przekazane do Komisji Europejskiej zgodnie z zasadami obowiązującymi dla rocznych sprawozdań z realizacji.

6.2.4 System Kontroli

Głównym celem systemu kontroli jest zapobieganie, wykrywanie i naprawianie nieprawidłowości oraz odzyskiwanie nienależnie wypłaconych kwot wraz z odsetkami za zwłokę, jeżeli występują. Zgodnie z Artykułem 71 Rozporządzenia Ogólnego opis systemu kontroli wraz ze sprawozdaniem zawierającym wyniki oceny utworzenia systemów i opinię na temat ich zgodności z art. 58–62 Rozporządzenia Ogólnego zostanie przesłany do Komisji przed złożeniem pierwszego wniosku o płatność okresową lub nie później niż w terminie dwunastu miesięcy od zatwierdzenia niniejszego programu CBC. Będzie on zgodny z artykułem 25 Rozporządzenia Wykonawczego. Zgodnie z Artykułem 21(2) Rozporządzenia Wykonawczego opis systemów kontroli Programu Operacyjnego w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna zostanie przygotowany przez Państwo Członkowskie, na którego terytorium znajduje się Instytucja Zarządzająca, tj. przez Litwę.

Powyższe sprawozdanie i opinia zostaną przygotowane przez Instytucję Audytową. Instytucja Audytowa będzie wykonywać główne funkcje kontrolne zgodnie z Artykułem 62 Rozporządzenia Ogólnego.

Zgodnie z Artykułem 62(d) Rozporządzenia Ogólnego, do dnia 31 grudnia każdego roku Instytucja Audytowa przedłoży roczne sprawozdanie audytowe i opinię przedstawiające wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym do dnia 30 czerwca danego roku. Zostanie ono przygotowane zgodnie z wymogami określonymi w Artykule 18 Rozporządzenia Wykonawczego i będzie dotyczyć zarówno Litwy jak i Polski.

6.2.5 Wymiana danych skomputeryzowanych

Jak przewidziano w Artykułach 66(3) i 76(4) Rozporządzenia Ogólnego, wymiana danych między Komisją a Państwami Członkowskimi spełniająca wymagania dotyczące płatności, monitorowania i oceny, odbywa się drogą elektroniczną.

W tym celu zostanie utworzony przez Komisję dla niniejszego programu CBC z informatyzowany system wymiany danych. Będzie on umożliwiał bezpieczną wymianę danych pomiędzy Komisją i każdym Państwem Członkowskim. Litwa i Polska będą zaangażowane w dalszy rozwój tego systemu informatycznego.

System informatyczny będzie zawierał:

- informacje niezbędne dla transakcji finansowych określone w Artykule 40(1) Rozporządzenia Wykonawczego;
- informacje umożliwiające monitorowanie określone w Artykule 40(2) Rozporządzenia Wykonawczego.

Komisja i odpowiedzialne organy Państw Członkowskich, którym to zadanie zostanie powierzone, wprowadzą do systemu informatycznego w wymaganym formacie dokumenty, za które ponoszą odpowiedzialność, a także wszystkie ich aktualizacje. Zostanie zastosowany kod określony dla "kategorii wydatków" opisany w Załączniku IV do Rozporządzenia Ogólnego.

Zgodnie z Artykułem 42(1) Rozporządzenia Wykonawczego, Państwa Członkowskie i Komisja będą mieć dostęp do systemu informatycznego albo bezpośrednio lub poprzez interfejs automatycznej synchronizacji i rejestracji danych połączony z krajowymi, regionalnymi i lokalnymi informatycznymi systemami zarządzania.

Zgodnie z Artykułem 41(3) Rozporządzenia Wykonawczego wymiana danych oraz transakcje są opatrzone podpisem elektronicznym w rozumieniu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 1999/93/WE⁶.

Koszt opracowania informatycznego systemu wymiany danych zostanie pokryty z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich zgodnie z Artykułem 45 Rozporządzenia Ogólnego. Wszelkie koszty interfejsu pomiędzy wspólnym systemem informatycznym a krajowymi, regionalnymi i lokalnymi systemami informatycznymi, oraz koszty przystosowania krajowych, regionalnych i lokalnych systemów do wymogów określonych w Rozporządzeniu Ogólnym, zostaną sfinansowane z budżetu Pomocy Technicznej.

6.2.6 System oceny

Celem przeprowadzania ocen programu jest poprawa jakości, efektywności i spójności pomocy z Funduszy oraz strategii i realizacji programu CBC.

Zgodnie z Artykułem 47(2) Rozporządzenia Ogólnego, ocena może mieć:

- charakter strategiczny, kiedy jej celem jest analiza ewolucji programu lub grupy programów w odniesieniu do priorytetów wspólnotowych i krajowych, lub
- charakter operacyjny, kiedy jej celem jest wspieranie monitorowania programu operacyjnego, szczególnie gdy monitoring wykazuje znaczne odchylenia od początkowo określonych celów lub gdy zostały przedstawione propozycje rewizji programu.

Zgodnie z Artykułem 48(2) Rozporządzenia Ogólnego ocena ex-ante Programu jest przeprowadzana przez xxx, a opis postępowania i wyników zostanie załączony do dokumentu programowego w formie Aneksu.

W okresie realizacji programu planuje się przeprowadzenie ocen dotyczących monitorowania Programu, w szczególności w tych obszarach, w których monitoring ujawnia znaczące odchylenia od wyznaczonych celów, oraz w obszarach, w których proponuje się korekty w Programie. Charakter i termin ocen zostanie określony przez WKMS. Zgodnie z Artykułem 47(3) Rozporządzenia Ogólnego oceny dokonają eksperci lub podmioty, wewnętrzne lub zewnętrzne, funkcjonalnie niezależnie od Instytucji Certyfikującej i Instytucji Audytowej. Informacje wymagane do oceny zostaną dostarczone przez Wspólny Sekretariat Techniczny. Oceny będą dostarczały rekomendacji dla pozostałej części programu i uwzględniały obszary krzyżowania się równych szans oraz środowiska naturalnego/zrównoważonego rozwoju. Wyniki oceny zostaną przekazane WKMS i Komisji.

Zgodnie z Artykułem 49 Rozporządzenia Ogólnego przeprowadzenie oceny ex-post jest obowiązkiem Komisji w ścisłej współpracy z Państwami Członkowskimi i Instytucją Zarządzającą. Zostanie ona przeprowadzona przez osobę niezależną i zakończona do 31 grudnia 2015 roku.

Oceny są prowadzone zgodnie z wytycznymi indykatywnymi Komisji na temat metod oceny, w tym standardów jakościowych. Zostaną one sfinansowane z budżetu Pomocy Technicznej.

6.2.7 Informacja i promocja

Główne cele działań informacyjnych i komunikacyjnych to podkreślenie znaczenia Wspólnoty Europejskiej i zapewnienie przejrzystości pomocy z Wspólnoty Europejskiej i funduszy krajowych.

---

⁶ OJ L 13, 19.1.2000, p.12

Działania te mają także na celu zapewnienie należytego przekazywania informacji dla obywateli Unii Europejskiej, potencjalnych i końcowych beneficjentów, partnerów społeczno-gospodarczych, władz państwowych, organizacji pozarządowych, organizacji handlowych i grup biznesowych, oraz ogólnie opinii publicznej.

6.2.7.1 Strategia komunikacji

Jak określono w Artykule 2(1) Rozporządzenia Wykonawczego, strategia komunikacji oraz jej wszystkie istotne zmiany są sporządzane przez Instytucję Zarządzającą. Treść strategii komunikacji będzie spełniać wymagania określone w Artykule 2(2) Rozporządzenia Wykonawczego i będzie zawierać co najmniej informacje w zakresie:

- celów i grup docelowych;
- strategii i zakresu działań informacyjnych i promocyjnych na rzecz potencjalnych beneficjentów i opinii publicznej, planowanych do przeprowadzenia przez Państwo Członkowskie lub Instytucję Zarządzającą i ukierunkowanych na wymiar wartości dodanej pomocy wspólnotowej na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym;
- indykatywnego budżetu;
- służb administracyjnych lub podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań informacyjnych i promocyjnych;
- wytycznych dotyczących oceny działań informacyjnych i promocyjnych pod kątem efektywności ścieżek dotarcia i skuteczności w budowaniu świadomości społecznej o programach operacyjnych oraz roli odgrywanej przez Wspólnotę.

Instytucja Zarządzająca złoży do Komisji strategię komunikacji w ciągu czterech miesięcy od daty przyjęcia programu operacyjnego. Ten dokument musi zostać skonsultowany z Instytucją Krajową i zatwierdzony przez Komitet Monitorujący.

Zgodnie z Artykułem 4 Rozporządzenia Wykonawczego roczne sprawozdania i sprawozdanie końcowe z realizacji programu CBC będą zawierać informacje na temat realizacji i monitorowania strategii komunikacji.

6.2.7.2 Działania informacyjne dla potencjalnych beneficjentów

Zgodnie z Artykułem 69(1) Rozporządzenia Ogólnego Państwa Członkowskie i Instytucja Zarządzająca dostarczają informacji na temat operacji współfinansowanych przez ten program. Planowane jest wprowadzenie zasady, że zapewnienie terminowej i skutecznej realizacji działań informacyjnych i promocyjnych będzie powierzone Wspólnemu Sekretariatowi Technicznemu, który po polskiej stronie granicy otrzyma wsparcie Regionalnych Punktów Kontaktowych (Informacyjnych).

Podmioty krajowe odpowiedzialne za Program na Litwie i w Polsce, organy regionalne i lokalne oraz agencje rozwoju obszarów przygranicznych, Euroregiony, partnerzy społeczno-gospodarczy oraz organizacje pozarządowe będą aktywnie uczestniczyć w rozpowszechnianiu informacji i możliwościach, jakie daje program. Informacja o wezwaniu do składania wniosków będzie rozpowszechniana najszerzej, jak to możliwe.

Potencjalni beneficjenci będą informowani o następujących zagadnieniach:

- przydział finansowy dla programu CBC;
- warunki kwalifikowania się, jakie muszą zostać spełnione, by zakwalifikować się do finansowania;
- opis procedur badania wniosków o fundusze i terminy na te działania;
- kryteria wyboru operacji, jakie zostaną sfinansowane;
- kontakty na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, jakie mogą dostarczyć informacji o programach operacyjnych;
- główne zasady regulujące realizację operacji.

Działania promocyjne muszą być prowadzone na każdym etapie projektu: przygotowanie, realizacja i monitoring, oraz wymiana zdobytych doświadczeń i dobrych praktyk. Zostaną wykorzystane następujące środki rozpowszechniania informacji:

- urzędowe ogłoszenia i wezwania do składania wniosków;
- imprezy informacyjne i szkoleniowe;
- spotkania, seminaria i konferencje, w tym imprezy mające na celu poszukiwanie partnerów dla potencjalnych wnioskodawców;
- środki komunikacji internetowej;
- materiały i publikacje pisemne;
- nagłośnienie w środkach masowego przekazu;
- oznaczenie tożsamości wizualnej.

6.2.7.3 Działania informacyjne i promocyjne skierowane do opinii publicznej

Jak określono w Artykule 7 Rozporządzenia Wykonawczego Instytucja Zarządzająca zapewnia, że działania informacyjne i promocyjne są realizowane zgodnie ze strategią komunikacji oraz mają na celu możliwie największe nagłośnienie w środkach masowego przekazu poprzez wykorzystanie różnych form i metod komunikacji na właściwym poziomie terytorialnym.

Zostaną zrealizowane następujące główne działania promocyjne i informacyjne:

- duża kampania informacyjna poświęcona uruchomieniu nowego Programu Operacyjnego, nawet w przypadku braku ostatecznej wersji strategii komunikacji;
- przynajmniej raz w roku kampania informacyjna o szerokim zasięgu - zgodnie ze strategią komunikacji - poświęcona efektom jednego lub kilku programów operacyjnych;
- umieszczenie przed siedzibą Instytucji Zarządzającej flagi Unii Europejskiej na okres jednego tygodnia od dnia 9 maja;
- ogłoszenie w formie elektronicznej, lub innej, wykazu beneficjentów, tytułów operacji i przyznanych im kwot finansowania publicznego.

6.3 Płatności i przepływy finansowe

6.3.1 Podmiot uprawniony do przyjmowania płatności

Instytucja Certyfikująca będzie odpowiedzialna za otrzymywanie funduszy EFRR od Komisji i dokonywanie płatności na rzecz Beneficjentów Wiodących. Instytucja Certyfikująca przygotowuje deklaracje wydatków wymagane na mocy Artykuły 78 Rozporządzenia Ogólnego.

Zgodnie z Artykułem 17(1) Rozporządzenia EFRR, wpłaty z Komisji Europejskiej są przyjmowane na jedno konto bez subkont krajowych. Instytucja Certyfikująca będzie posiadać rachunek bankowy w Banku Litwy.

6.3.2 Przepływy finansowe

Każda operacja będzie finansowana z wkładów EFRR oraz wkładów/współfinansowania beneficjentów zgodnie ze stopą współfinansowania określoną dla każdego priorytetu (porównaj Rozdział xxx). Te same zasady kwalifikowania stosuje się do wkładów EFRR i wkładów beneficjentów.

Płatności na rzecz operacji ze środków EFRR będą dokonywane po otrzymaniu zatwierdzonych wniosków o dokonanie płatności przy zastosowaniu stopy współfinansowania określonej w umowie z Beneficjentem Wiodącym. Wszystkie płatności będą przekazywane Beneficjentowi Wiodącemu. Pozostali beneficjenci otrzymają swoje fundusze od Beneficjenta Wiodącego zgodnie z warunkami umów, jakie pomiędzy sobą zawarli.

Beneficjenci będą odpowiedzialni za realizację działań w ramach operacji i zapłatę kosztów. Aby kwalifikować się do zwrotu kosztów, wydatki poniesione przez beneficjentów muszą być udokumentowane fakturami lub dokumentami księgowymi o takim samym znaczeniu zgodnie z prawami i uregulowaniami unijnymi i krajowymi.

Zgodność z prawem i prawidłowość wydatków (w tym wkładu/współfinansowania beneficjenta) każdego beneficjenta (także Beneficjenta Wiodącego) uczestniczącego w operacji zostanie zweryfikowana przez kontrolerów wyznaczonych zgodnie z Artykułem 16(1) Rozporządzenia EFRR.

Płatności na rzecz beneficjentów będą powiązane z ich wnioskami o płatność (zweryfikowanymi przez kontrolerów) złożonymi we Wspólnym Sekretariacie Technicznym. Płatności na rzecz Beneficjenta Wiodącego będą dokonywane po zatwierdzeniu tych wniosków o płatność przez Instytucję Zarządzającą. Zgodnie z Artykułem 15(1) Rozporządzenia EFRR od Instytucji Zarządzającej nie wymaga się weryfikowania, że współfinansowane towary i usługi zostały dostarczone i wydatki deklarowane przez beneficjentów w rzeczywistości zostały poniesione, a także są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi; musi jej wystarczyć fakt, że wydatki każdego beneficjenta uczestniczącego w operacji zostały zweryfikowane przez kontrolera.

Wnioski o płatność zatwierdzone przez Instytucję Zarządzającą zostaną przekazane Instytucji Certyfikującej, która przekaże płatność Beneficjentowi Wiodącemu.

Zgodnie z Artykułem 17 Rozporządzenia EFRR Instytucja Certyfikująca zapewnia odzyskanie od Beneficjenta Wiodącego wszelkich kwot wypłaconych w wyniku nieprawidłowości. Beneficjenci zwracają Beneficjentowi Wiodącemu kwoty nienależnie wypłacone, zgodnie z umową zawartą między nimi.

Jeśli Beneficjent Wiodący nie zdoła zapewnić sobie zwrotu kwot od Beneficjenta, Państwo Członkowskie, na którego terytorium znajduje się dany beneficjent, zwróci Instytucji Certyfikującej kwotę nienależnie wypłaconą temu Beneficjentowi.

7 Postanowienia wykonawcze operacji

W niniejszym rozdziale omówiono ogólne zasady przetwarzania i wyboru wniosków, które zostaną sfinansowane oraz główne zasady realizacji wybranych operacji.

7.1 Beneficjenci

Zgodnie z Artykułem 19(1) Rozporządzenia EFRR, operacje wybrane do programu CBC obejmują Beneficjentów z obu państw (tj. każdy wniosek powinien dotyczyć co najmniej dwóch Beneficjentów: jednego z Litwy i jednego z Polski).

Jest zasadą ogólną, że wszyscy beneficjenci muszą znajdować się na obszarze kwalifikowanym programem (jak określono to w Rozdziale 2), aby mieć prawo do otrzymania finansowania z EFRR w ramach niniejszego programu. Wydatki poniesione przez partnerów znajdujących się poza obszarem objętym programem określonym w akapicie pierwszym

mogą być kwalifikowane, jeżeli trudno byłoby osiągnąć cele projektu bez udziału tego partnera. (Artykuł 21(1) Rozporządzenia EFRR).

Zgodnie z Artykułem 21(1) Rozporządzenia EFRR, w odpowiednio uzasadnionych przypadkach EFRR może finansować wydatki poniesione przy realizacji operacji lub części operacji do wysokości 20 % kwoty jego wkładu do danego programu operacyjnego w obszarach NUTS 3 przylegających do obszarów kwalifikujących się (obwody tauroski i kowieński po stronie litewskiej oraz podregiony łomżyński i olsztyński po polskiej stronie granicy).

Szczegółowe kryteria kwalifikowalności dla potencjalnych beneficjentów zostaną określone w dokumentacji dla wnioskodawców.

7.1.1 Beneficjent Wiodący

Beneficjenci ze swego grona wybiorą Beneficjenta Wiodącego dla każdej operacji. Na etapie składania wniosków Wiodący Beneficjent będzie pełnił rolę Wiodącego Wnioskodawcy.

Zgodnie z Artykułem 20(1) Rozporządzenia EFRR, Beneficjent Wiodący przyjmuje na siebie następujące obowiązki:

- dokonuje ustaleń dotyczących jego relacji z beneficjentami uczestniczącymi w operacji w formie umowy (np. *umowy o partnerstwie*) zawierającej między innymi postanowienia gwarantujące należyte zarządzanie funduszami przeznaczonymi na daną operację, włącznie z warunkami odzyskania kwot nienależnie wypłaconych;
- odpowiada za zapewnienie realizacji całej operacji;
- dopilnowuje, by wydatki przedstawione przez beneficjentów uczestniczących w operacji zostały poniesione na realizację operacji i odpowiadały czynnościom uzgodnionym między tymi beneficjentami;
- weryfikuje, czy wydatki przedstawione przez beneficjentów uczestniczących w operacji zostały zatwierdzone przez kontrolerów;
- odpowiada za przekazanie wkładu EFRR beneficjentom uczestniczącym w operacji.

Beneficjent Wiodący ponosi pełną odpowiedzialność prawną i finansową przez Instytucją Zarządzającą za zarządzanie funduszami EFRR. Umowa na realizację operacji zostanie zawarta z Beneficjentem Wiodącym z uwzględnieniem całej operacji.

Beneficjent Wiodący ponosi także odpowiedzialność za zbieranie informacji od innych beneficjentów, ogólny nadzór nad czynnościami objętymi operacją oraz przygotowaniem sprawozdań z postępów technicznych i finansowych.

7.1.2 Pozostali beneficjenci

Każdy z beneficjentów uczestniczących w operacji:

- przyjmuje na siebie odpowiedzialność w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w zakresie zadeklarowanych przez siebie wydatków (Artykuł 20(2) Rozporządzenia EFRR);
- zgodnie z umową obowiązującą między nimi, zwraca Beneficjentowi Wiodącemu kwoty nienależnie wypłacone (Artykuł 17(2) Rozporządzenia EFRR);
- jest odpowiedzialny za działalność informacyjną i promocyjną skierowaną do opinii publicznej zgodnie z Artykułem 8 Rozporządzenia Wykonawczego;
- terminowo przekazuje Beneficjentowi Wiodącemu prawidłowe informacje na temat realizacji operacji;
- realizuje inne ustalenia określone w umowie z Beneficjentem Wiodącym.

7.2 Cykl życiowy operacji

7.2.1 Przygotowanie wniosków

Program CBC działa na podstawie jednolitego procesu składania wniosków i jednolitego procesu selekcji wniosków dla obu stron granicy. Wybór wszystkich wniosków nastąpi poprzez otwarte wezwanie do składania wniosków, z czego zwolnione są Projekty Strategiczne i projekty „parasolowe” zarządzane w ramach SPF, jak opisano w **Rozdziale 3**. Obowiązuje jeden formularz dla każdej operacji.

Potencjalni beneficjenci będą informowani o możliwościach finansowania zgodnie z Artykułem 5 Rozporządzenia Wykonawczego (porównaj z Rozdziałem 7 niniejszego programu).

Wspólny Sekretariat Techniczny opracuje pakiety zawierające dokumenty dotyczące wniosków aplikacyjnych (w tym formularze wniosków) oraz wytyczne dla potencjalnych beneficjentów. Będzie można je przegrać ze strony internetowej programu oraz, na życzenie, we Wspólnym Sekretariacie Technicznym, litewskim Ministerstwie Spraw Wewnętrznych oraz polskim Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

Wnioski o finansowanie będą obejmować co najmniej jednego beneficjenta z każdego państwa uczestniczącego - Litwy i Polski. Zgodnie z Artykułem 19(1) Rozporządzenia o EFRR beneficjenci ci współpracują przy każdej operacji na co najmniej dwa z poniższych sposobów :

- wspólne przygotowanie;
- wspólna realizacja;
- wspólny personel;
- wspólne finansowanie.

Wybrane operacje spełniające te warunki mogą być realizowane w jednym państwie uczestniczącym, pod warunkiem że zostały one przedstawione przez podmioty należące do obu Państw Członkowskich i mają wpływ transgraniczny.

Wspólny Sekretariat Techniczny poinformuje o wezwaniach do składania wniosków. Liczba rund aplikacyjnych rocznie będzie zmienna w zależności od postępów w realizacji programu. Możliwe jest zastosowanie innych procedur składania wniosków (np. ciągłe składanie wniosków) po zatwierdzeniu przez WKMS. Ponadto, w szczególnym celu, np. skoncentrowanie się na brakujących tematach celów projektu, można zastosować wezwanie do składania wniosków dla określonych podmiotów.

Wnioski będą składane we Wspólnym Sekretariacie Technicznym przez Beneficjenta Wiodącego. Po otrzymaniu wniosków Wspólny Sekretariat Techniczny zakoduje je w systemie administracyjnym programu i powiadomi wnioskodawcę.

Wspólny Sekretariat Techniczny będzie aktywnie wspierał potencjalnych beneficjentów w okresie przygotowywania wniosków. Będą podejmowane następujące ważniejsze czynności:

- doradzanie wnioskodawcom (przez telefon, fax, e-mail) w sprawach technicznych, takich jak obszary kwalifikowalności pomysłów, beneficjentów, działań, współfinansowanie, aspekty budżetowe, zakupy, itd.
- regularne aktualizowanie strony internetowej programu, szczególnie w dziale często stawianych pytań (FAQ) i bazy danych partnerów;
- organizowanie seminariów informacyjnych i forów mających na celu poszukiwanie partnerów;
- organizowanie imprez szkoleniowych dotyczących przygotowania wniosków i dokumentów dodatkowych.
- po polskiej stronie granicy Regionalne Punkty Kontaktowe (Informacyjne) będą wspierały JTS w tych działaniach.

Postanowienia szczególne dotyczące Funduszu Małych Projektów

Instytucja(-e) odpowiedzialna za administrację SPF opracuje pakiet dokumentów dotyczących wniosków oraz wytyczne dla wnioskodawców, ogłosi wezwanie do składania wniosków oraz będzie wspierać/pomagać wnioskodawcom. Zastosowane zostaną uproszczone formularze wniosków.

7.2.2 Ocena wniosków

Ocena wniosków zostanie przeprowadzona w dwóch etapach:

1. Ocena zgodności administracyjnej i kwalifikowalności wnioskodawców, wydatków i działań (na podstawie kryteriów administracyjnych i kwalifikowalności) przeprowadzona przez Wspólny Sekretariat Techniczny.
2. Ocena jakości kwalifikowanych wniosków (na podstawie kryteriów znaczenia strategicznego i jakości) przeprowadzona przez WKMS lub wyznaczoną przez niego Grupę Roboczą. WKMS/Grupa Robocza może korzystać z pomocy ekspertów w danych sektorach reprezentujących państwa uczestniczące w programie.

Do oceny wniosków zostaną zastosowane kryteria określone w pakiecie dokumentów dotyczących wniosków (wytyczne dla wnioskodawców).

Proces oceny będzie koordynowany przez Wspólny Sekretariat Techniczny. Po zakończeniu I etapu Sekretariat prześle WKMS do zatwierdzenia listę kwalifikowanych wniosków i listę wniosków niekwalifikowanych z wyjaśnieniem ich niekwalifikowania.

Po zakończeniu etapu Sekretariat prześle WKMS do zatwierdzenia listę wniosków z podsumowaniem oceny dla każdego wniosku, w tym uwagami osób oceniających.

Postanowienia szczególne dotyczące Funduszu Małych Projektów

Instytucja(-e) odpowiedzialna za administrację SPF będzie pełnić rolę Wspólnego Sekretariatu Technicznego. Instytucja ta przeprowadzi ocenę jakości korzystając z ocen zewnętrznych.

7.2.3 Wybór operacji i kontraktowanie

WKMS dokona wyboru operacji, jakie zostaną sfinansowane oraz określi kwotę finansowania każdej z tych operacji. Komitet może przyjąć lub odrzucić wniosek, albo przyjąć go warunkowo. Warunki powinny dotyczyć jedynie aspektów technicznych, które nie zmieniają treści czy celów, wydajności czy działań proponowanej operacji. WKMS podejmuje decyzje o finansowaniu **na zasadzie konsensusu**. Szczegółowe zasady dotyczące podejmowania decyzji znajdują się w regulaminie WKMS.

Wspólny Sekretariat Techniczny niezwłocznie powiadomi Beneficjenta Wiodącego o decyzjach dotyczących finansowania.

Umowa pomiędzy Instytucją Zarządzającą a Beneficjentem Wiodącym powinna zostać zasadniczo podpisana w ciągu **jednego miesiąca** od podjęcia decyzji o finansowaniu. Dokumentacja dotycząca umowy zostanie przygotowana przez Wspólny Sekretariat Techniczny.

Postanowienia szczególne dotyczące Funduszu Małych Projektów

Instytucja(-e) odpowiedzialna za administrację SPF będzie pełnić rolę Wspólnego Sekretariatu Technicznego. Umowy zostaną podpisane pomiędzy Beneficjentem Wiodącym a instytucją(-jami) odpowiedzialną za administrację SPF.

7.2.4 Realizacja operacji

Operacje będą realizowane przez beneficjentów i koordynowane przez Beneficjenta Wiodącego zgodnie z zasadami i przepisami unijnymi i krajowymi. Krajowe zasady dotyczące zakupów mają zastosowanie do zakupu usług, dostaw i robót w ramach operacji. Wszystkie wydatki poniesione przez Beneficjentów (w tym wkład/ współfinansowanie przez beneficjenta) będą kwalifikowane i potwierdzone dokumentami księgowymi zgodnie z Artykułem 56 Rozporządzenia Ogólnego.

Wspólny Sekretariat Techniczny będzie aktywnie wspierał beneficjentów na etapie realizowania operacji. Przewiduje się następujące ważniejsze działania wspierające:

- Konsultacje/ doradztwo beneficjentom (przez telefon, fax, e-mail lub spotkania konsultacyjne);
- Seminaria szkoleniowe na temat zarządzania operacjami (w tym zarządzania finansowego, zakupów, wymogów sprawozdawczych);
- Opracowanie podręczników dla beneficjentów na temat zarządzania operacjami;
- Spotkania ad-hoc z Dyrektorami Operacji i Dyrektorami Finansowymi;
- Wizyty na miejscu realizacji projektu, itd.

Postanowienia szczególne dotyczące Funduszu Małych Projektów

Instytucja(-e) odpowiedzialna za administrację SPF będzie pełnić rolę Wspólnego Sekretariatu Technicznego.

Aneks 1: Analiza SWOT

OBSZAR	MOCNE STRONY	MOŻLIWOŚCI
Rozwój gospodarczy, przemysł	<ul style="list-style-type: none"> • Region rolniczy, na którym znajdują się również różne rodzaje przemysłu i działalności usługowej • Korzystne położenie geograficzne dla rozwoju działalności związanej z ruchem tranzytowym • w wielu miejscach stosowanie w produkcji nowych systemów i standardów zapewnienia jakości • Stosunkowo tania siła robocza • Niska stopa bezrobocia w niektórych regionach • Rosnący PKB • Rosnący poziom zatrudnienia szczególnie w sektorze usług i spadający w rolnictwie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie geograficzne może zachęcać do handlu, współpracy pomiędzy firmami i instytucjami naukowymi • Rozwój działalności związanej z informacją, technologią w przemyśle, IT, rozwój działalności nietradycyjnej na obszarach wiejskich • Korzyści z globalnej tendencji do budowania gospodarki opartej na wiedzy • Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
Demografia i rozwój zasobów ludzkich	<ul style="list-style-type: none"> • Istniejąca aktywna sieć współpracy, szczególnie pomiędzy członkami Euroregionu i powiatami • Kontakty dotyczące współpracy i know-how utworzone dzięki projektom CBC w przeszłości • Podobnie wykształceni, stosunkowo młodzi mieszkańcy • Bogate dziedzictwo kulturowe, duża liczba obiektów kulturalnych i historycznych • Obecność uniwersytetów, college'ów, szkolnictwa zawodowego i innych instytucji • Aktywne zaangażowanie kobiet w różnych sektorach • Różnorodność etniczna i kulturowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój sektora organizacji pozarządowych i wzmacnianie społeczności lokalnych • Poprawa dostępu do IT i umiejętności komputerowych • Reorganizacja programów szkolnych; szkolenie w specjalnościach na życzenie, rozwój kształcenia ustawicznego, podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowywanie się • Nowe miejsca pracy dla ludzi młodych, kobiet, niepełnosprawnych i innych marginalizowanych grup • Większe zatrudnienie w usługach na skutek rozwoju turystyki i transportu • Przekwalifikowywanie się siły roboczej w odpowiedzi na potrzeby rynkowe
Infrastruktura i ICT	<ul style="list-style-type: none"> • Via Baltica i Via Hanseatica biegnące przez ten region • Stosunkowo dobrze rozwinięta sieć drogowa • Wzrost finansowania publicznego, w szczególności funduszy unijnych na infrastrukturę • Wysoki stopień korzystania z Internetu - społeczeństwo skomputeryzowane 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój dróg międzynarodowych i tranzytowych i innego transportu • Rozwój sieci logistycznych/ pomocniczych

Środowisko naturalne	<ul style="list-style-type: none"> • Wiele obszarów chronionych, krajobrazów, rezerwatów, miejsc objętych programem NATURA 2000. • Niski poziom zanieczyszczenia wody i powietrza • Duża różnorodność biologiczna • Wiele czystych rzek i jezior, bardzo zalesione obszary • Brak przeludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój transgranicznych systemów monitorowania środowiska • Rozwój technologii ekologicznych • Rozwój gospodarki przyjaznej dla środowiska naturalnego (MŚP przyjaznych dla środowiska naturalnego) • Rolnictwo przyjazne dla środowiska
Turystyka	<ul style="list-style-type: none"> • Czyste środowisko naturalne, zasoby naturalne i jakość krajobrazu • Potencjał turystyczny (przyroda, zwiedzanie, historia) • Dobre warunki środowiskowe dla rozwoju agro- i ekoturystyki • Wyremontowane sanatoria 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie transgranicznych szlaków i produktów turystycznych • Tworzenie transgranicznych obszarów turystycznych • Rozwój ekoturystyki (agroturystyka, turystyka rowerowa, wodna, piesza) • Rozwój infrastruktury turystycznej • Rozwój obszarów rekreacyjnych

OBSZAR	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
Rozwój gospodarczy, przemysł	<ul style="list-style-type: none"> • Niektóre sektory przemysłu potrzebują restrukturyzacji; niski poziom inwestycji • W niektórych sektorach nadal wykorzystywane przestarzałe technologie • Nierównomierna dystrybucja usług i ich nierówna jakość, szczególnie na obszarach wiejskich . • Duże różnice w poziomie dochodów pomiędzy ludnością miejską i wiejską • Duże różnice dotyczące przedsiębiorczości pomiędzy obwodami/ regionami • Wysoki odsetek ludności zatrudniony w rolnictwie • Niski PKB i bezpośrednich inwestycji zagranicznych (FDI) per capita • Malejąca ilość wykwalifikowanej siły roboczej • Niewystarczająco rozwinięty sektor MŚP • Niewystarczająco rozwinięta współpraca instytucji badawczo-wdrożeniowych z firmami i sektorem publicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zdolności do wykorzystania i absorbowania funduszy UE; brak krajowego i zagranicznego kapitału inwestycyjnego • Niski poziom zastosowania nowoczesnych technologii w produkcji i przetwórstwie zmniejsza konkurencyjność obszaru • Rosnące problemy społeczne, wykluczenie społeczne

Demografia i rozwój zasobów ludzkich	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca koncentracja ludności w dużych obszarach miejskich • Niski poziom dochodów, szczególnie na obszarach wiejskich • Złe warunki materialne w instytucjach oświatowych, brak nowoczesnych pomocy naukowych • Duże różnice w dostępie do wykształcenia i opieki zdrowotnej wysokiej jakości • Rosnąca emigracja • Problemy z zatrudnieniem dla pewnych marginalizowanych grup (niepełnosprawni, osoby starsze, młodzież, itd) 	<ul style="list-style-type: none"> • Emigracja młodszej ludności, starzejąca się populacja, większe zapotrzebowanie na pomoc społeczną • Niewystarczające finansowanie instytucji oświatowych i opieki zdrowotnej • Rosnące problemy społeczne, wykluczenie społeczne (alkoholizm, narkomania, przemoc domowa) • Ograniczony dostęp do szkolnictwa wyższego na obszarach wiejskich • Brak wykwalifikowanych wyspecjalizowanych profesjonalistów; nadmiar specjalistów w obszarach, które tego nie potrzebują • Brak osób wykształconych z bardziej rozwiniętych regionach
Infrastruktura i ICT	<ul style="list-style-type: none"> • Brak planów ogólnych dla niektórych powiatów na tym obszarze • Niewystarczające połączenia i zły stan techniczny dróg na niektórych obszarach powoduje problemy komunikacyjne • Niewystarczająco rozwinięta sieć przejść granicznych i dróg • Niewystarczające wykorzystanie potencjału kolejowego, stara infrastruktura kolejowa, brak europejskiego rozstawu torów • Niski poziom inwestycji w szerokopasmowy dostęp do internetu na obszarach wiejskich • Niski rozwój IT w firmach i gospodarstwach wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające możliwości administracji publicznej, by przygotować z zrealizować projekty rozwoju infrastruktury • Niewystarczające finansowanie modernizacji przejść granicznych
Środowisko naturalne	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczające fundusze na projekty ochrony środowiska • Na wielu obszarach brak systemu segregacji śmieci i recyklingu • Intensywne uprawy prowadzą do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gleby • Niewykorzystany potencjał alternatywnych źródeł energii 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie zanieczyszczenia środowiska w wyniku rozwoju przemysłu, ruchu drogowego • Słabe finansowanie projektów ochrony środowiska

Turystyka	<ul style="list-style-type: none"> • Niski standard obiektów, infrastruktury i usług turystycznych • Niska jakość informacji turystycznej oraz produktów i usług turystycznych • Niewystarczająca ilość przejść granicznych dla turystów • Niedostateczna ilość pól namiotowych i innych miejsc noclegowych • Niska dostępność komunikacyjna na obszarach wiejskich • Zjawisko sezonowości ma duży wpływ na przepływy turystów 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający poziom inwestycji w turystyce.
-----------	--	---